

A PERMANENTE TREICION DO CLERO DE GALIZA

Un vello problema secular, que ven distorsionando con graves remanencias a "facies" espritoal de Galiza, remata de se por novamente de releu a raíz do inquerito levado a cabo polo xornal "Faro de Vigo" entre o clero rural galego, en col de se compre ou non o emprego do idioma do noso país nos oficios da liturxia, tal como foi derradeiramente aprobado polo Concilio Eucuménico Vaticano II.

Os que coñecemos o permanente estado de treición para os intereses de Galiza que ó longo dos tempos ten sido norma invariable do clero de Galiza, non nos causaron ningunha sorpresa as torpes e grosseiras decaracións deses cregos en resposta ás preguntas formuladas. Sería longo enumerar a risca de acontecementos históricos que demostran doadamente a verdade da grave afirmación que deixamos espota, mais si elo se non axeita coa brevedade deste traballo non podemos deixar de asinalar algúns feitos reveladores da permanente postura antigalega das institucións relixiosas da nosa Terra.

Non é mester lembrar os tempos da idade meia, cando os xerarcas dese clero de Galiza, esquecidos non sómentes das comenencias do povo destinatario do seu ministerio, senón tamén do apostoiado e do Deus que decían representar, atentos sómentes ó desenfreo do seu egoísmo e do seu afán de poder temporal en loita permanente cos señores feudais, cos caes aparellaban en rapacidade e crudei inhumanidade, xunguiron as súas forzas coas do centralismo isabelino e oficiaron de verdugos non sómentes dos taes señores, senón tamén do propio país galego. Velahí o pecado orixinal do clero de Galiza, que explica, mais non xustifica, a posterior conducta dos seus dinatarios, oficiando sempre de devanceiros do centralismo mesetano reaccionario e non sómentes antigalego, senón tamén anticristiano.

Os perseiros do clero de Galiza endexamais situaron en consonancia cos vidaís intereses de Galiza, escomezando por Xelmirez, quen desenrolou unha estraordinaria actividade, facendo gala dunha intelixencia pouco común, remexendo Roma con Santiago sómentes pra satisfacer o egoísta e negativo afán localista de amingoar o poder relixioso de Braga pra apuntalar o de Compostela, pero con un total esquecemento da súa condición de galego, estragou o millor intre que se lle presentou ó noso país pra crebar a tutela hexemónica dos reinos de León e Castela, namentras que os patriotas da alen Miño, con cabal fiñidade de homes libres e pra se salvar de toda posibilidade de sometimento ós devanditos reinos, sentaron as bases dunha Eirexa portuguesa e asegurar así a independencia do reino de Portugal.

O clero en Galiza foi e segue sendo o principal instrumento de dominación da nosa Terra por parte do centralismo reaccionario asoballador; a inmensa maoria dos seus ministros aitan como os máis contumaces devanceiros dos tópicos e convencionalismos "nacionais", calificativo tras o que se esconde a manía hexemónica de Castela sobre dos restantes povos peninsulares; manía tan torpe que configura a máis positiva aportación ó separatismo activo, posto que si o que non é castelán non é "nacional", nós de feito quedamos escludos da "nación", esclusión que de boa gana aceptaríamos se consumara nun feito concreto.

Como se explica que sendo a maioría do clero galego nado na propia Terra, amostre unha mentalidade tan ociosa i-entanganada? O noso entender porque sendo na súa gran maioría de extracción campesina —no seo de cujas familias se tiña o orgullo de contar con un fillo crego—, a forte persicalidade que tal condición configura foille superposta polo seminario un señoritismo castelanizante negativo, que si ben non puido anular a súa personalidade orixinal, logrou en troques estragala, trocándose en híbridos enxendros, como amosttran as opinións espotas no inquerito feito por "Faro de Vigo". Por algo Castelao, coa gráfica xusteza que caracterizaba as súas definicións, calificou a este tipo de cregos de "prófugos do sacho".

O clero de Galiza non foi, non poderá endexamais ser popular no noso país, namentras estea inzado de tales ministros, ós que o povo nunca tomou moi en serio, facendos de cote ouxeto da súa sátira fiente. Emporiso non é eixtrano que incapaces de se achegar ós crentes por convencemento, tiveran que se valer dos fusiles de gardas civís, falanxistas, mouros e italo-teutóns, para combater o avance do ateísmo, da masonería e do descreimento. O clero galego non poderá endexamais ser popular porque aparte de moitas e poderosas razóns, que non espomos por mor de non nos alongar máis da conta, pon en puña íntima dous dos máis importantes pulos vidaís que moven ó ser humano: o conscente, ou moitas veces inconsciente senso de patria, representado polo ar que se respira, pola auga que se bebe, polo sustento con que se nutre, o marco que o arrodea, e todo canto lle dá vida e o convirte no froito que mellor singulariza á Terra que lle dá o ser, de xeito que tal ser ven sendo en realidade a síntese criadora da Patria; e o innato e máis ou menos desenrolado senso relixioso, no cal o home debátese en procura de acrarar o misterio da creación, o porqué da vida e da morte, e o permanente anxeo de eternidade con que olla o alén.

O clero de Galiza, coa súa torpe conducta, ó por en loita a patria física, real tanxibel, co dogma que teima representar a degoirada patria de alen vida, o único que logra é anular os canles ideoloxistas do noso povo, trocando a maioría dos galegos en homes que por non crer en nada, tampouco crén en si mesmos, cando a lóxica máis elemental aconsella armonizar todo pulo idealista orixinal, pra lograr seres que se acheguen o máis posibel a perfeición.

Non. Os que nunca ergueron unha voce de protesta contra o caciquismo expoliador, os aliados dos expoliadores do povo galego, os que nunca se ergueron contra da emigración e da miseria, os que endexamais quixeron ouvir ningunha queixa popular e pola contra medraron explotando a súa iflorancia e sometimento, carecen de autoridade pra opinar non sómentes como membros dunha comunidade a que treicionan, senón tamén como pastores de almas, posto que soio pode falar o verbo da redención aquel que xa está redimido, endexamais os sometidos, os esclavistas e tfeidores.

FORMULA UN PEDIDO SOBRE LITURXIA O CONSELLO DLE GALIZA

Coa firma dos segredarios xeral de Galiza, do Goberno e Coordinación, señores Antón Alonso Ríos e Antón Alonso Pérez, respectivamente, o Consello de Galiza dirixiuse ó Arcebispo de Santiago de Compostela, e ós bispos diocesanos de Mondoñedo, Lugo, Ourense, Tui-Vigo, e ó Arcebispo de Toledo, primado de España, espresando a súa protesta polo que considera unha ofensa á

cultura de Galiza o negárense as autoridades eclesiásticas a implantar o idioma galego na sagra liturxia.

Entende a entidade que no caso de Galiza, se non compre o resolto polo Concilio Vaticano II, que estableceu a facultade de se dirixir ós fieles na língoa vernácula, o que foi acatada polo episcopado hespañol, como o revela, diz, a autori-

A NOSA TERRA

ANO XLVII

Buenos Aires, Marzal de 1965

Nº 508

A UNION DA COLEITIVIDADE

Que as institucións representativas da emigración galega na capital argentina venen amostrando derradeiramente síntomas de decadencia, non é un segredo pra ningún observador achegado á nosa colectividade e que teña dela, inda que máis non sexa, que un elemental coñecemento.

E' opinión xeneralizada, de que os orixens da devandita decadencia son fundamentalmente dous, aparte, dende logo, de varios outros de menor importancia.

O primeiro, é a falta de emigración que priva ás nosas institucións, ademais dun comente causal societario, da promoción de novos guieitos que posibiliten o renovamento dos equipos dirixentes e actualicen con novas ideas e aportacións os xeitos de traballo,

en consonancia co intre que vivimos e a súa dinámica aituante.

E o segundo, a situación económica que vén padecendo o país onde moramos, cuia inseguranza en tal senso está dada por unha inflación devoradora que fai imposible a concreción de calisquer obra cultural, recreativa, etc. freando de tal xeito todo intento de superación, tanto individual como colectivo e requirindo ademais pra poder sobrevivir, todo a caudal de enerxías que denantes se repartían entre as actividades privadas e as actividades societarias.

Irmandade Galega, inqueda nos seus sentimentos patrióticos pola realidade que atravesan as nosas institucións e movida sómente por un san e desinteresado anxeo de superación galega, sen deixar de

recoñecer o influxo que na crise societaria que nos ocupa teñen os factores asinalados, entende, non embargantes, que a mesma remanese, máis que nada, da falta de obxetivos concretos das nosas institucións; porque, se ben é certo, que nos tres ou catro quinquenios derradeiros foron superadas as finalidades básicas da vella estrutura societaria, consistentes en manter unha escola, construír unha ponte, combater o caciquismo, etc., con unha acción patriótica máis definida e concreta no senso nacional galego, aínda se non lograron froitos positivos a prol dos atributos de Galiza como nación, como fogar do noso povo, polo menos, en pequena relación co verdadeiro potencial económico o tamén patriótico que atesoura a colectividade galega de Bos Aires.

Velahí, pois, porque Irmandade Galega convocou ás nosa máis importantes entidades na emigración á mesa redonda, na que un de cujos temas a se trataren foi a unión colectividade, por entender que tal unión é, ademais dunha existencia do intre que vivimos, un deber inexcusábel de todo bon galego, pra lle poder dar o labor colectivo da Galiza emigrada a gravitación que en América e na Terra debe e pode ter, se consideramos o seu enorme potencial económico, estimado nunha suma superior ós quinhentos millóns de pesos moeda nacional argentina; se consideramos tamén a avolumada suma de vontade; xenerosas que se poden erguer á patriótica empresa de loitar polo erguemento dos dereitos de Galiza como nación, e facer de posibilitar unha positiva tarefa cultural na que terían de se realizar a impresión de obras fundamentais como a Enciclopedia de Galiza, a Historia Galega, etc., e ademais, brindándolle á mocidade a expansión deportiva e recreativa que terá de avencellala ás nosas institucións. E por se ilo fora pouco, soste a vixilia patriótica que é mester, a vixilia patriótica que o entre actual impón pra saír en defensa dos dereitos de Galiza en calisquer lugar que acontezan as permanentes agresións de que secularmente se lle vén facendo obxeto.

Estes eran, son e serán os móveis que conducen ás autoridades de Irmandade Galega a percurar a unión das forzas espalladas das nosas institucións. Non nos guía nesta angueira máis que un patriótico anxeo, cal é o de servir a Galiza por sobor de todo e de todos; e como non aituamos en col de móveis de validos pavoneo, nen o esprito do cuco se axeita ós nosos sentimentos, non acondicionamos a sosa situación ás posibilidades de éxito ou fracaso que da mesmapiada resultar, porque, en realidade, tal éxito ou fracaso desta xenerosa xeira patriótica non ha de ser da Irmandade Galega, senón da colectividade toda; ela é, pois, a que ten nas suas mãos os vixiros do seu futuro, que terá de ser positivo ou negativo, según a maior ou menor influencia que nela teñan os caciques de vello cuño, mandóns e negativos, enfuzados na súa petulante vaidade xermoladora de consantes fracasos. A colectividade, pois, e sómente a colectividade, terá de ser artifice do seu propio futuro; confiamos, que o nunca desmentido patriotismo e o bon senso dos nosos paisanos será por derradeiro os que amostren o bon roteiro.

O USO DA LINGUA GALEGA NA LITURXIA

Unánime reación da nosa colectividade

Toda a colectividade galega de Bós Aires sentiuse magoadamente ferida pola noticia de que as autoridades relixiosas de Galiza tiñan disposto o non emprego da língoa galega nos oficios relixiosos, contradicindo así as resolucións do Concilio Vaticano II sobre o uso das línguas vernáculas na liturxia. Con máis sorpresa e desconcerto foron lidos aínda os inqueritos publicados polo "Faro de Vigo", nos que algúns cregos, con unha iflorancia e falta de sensibilidade total, fixeron unha serie de apreciacións ofensivas sobre o emprego do idioma galego en tales menesteres.

Do mesmo xeito que ocorreu en Galiza, todas as entidades de difinición que agrupan os galegos en Bós Aires reaxeron unánimemente, facendo chegar as súas protestas ás autoridades responsables desta discriminación lingüística, que fala craramente do ánimo de persecución que o esprito castelán sente fronte ó problema galego, pois é de pór de nota que os povos catalán e basco usarán as súas línguas nos oficios relixiosos.

Unha grande cantidade de cartas foron enviadas ó Arcebispo de Santiago e os Bispos de Lugo, Mondoñedo e Tui-Vigo, por galegos residentes nesta cidade e tamén poías distintas entidades que os agrupan, entre elas o propio Centro Galego a nome dos seus 130.000 asociados. Irmandade Galega ten feito tamén chegar a súa protesta ás devanditas autoridades relixiosas e a todos os xornaes de Galiza.

Entre as notas enviadas queremos destacar, pola súa sinificación de protesta conxunta de toda a colectividade, a carta enviada ó Cardenal-Arcebispo de Santiago de Compostela, que fora enviada polo máis representativas entidades da

nosa colectividade, e que trascrebemos a seguido:

Excelentísimo e Reverentísimo Señor:

Os abaixo asinantes, en nome das máis representativas institucións da colectividade galega, que nuclean á maioría dos catocentos mil emigrados galegos, nistas terras elevan a V. E. R. a máis enerxica protesta pola disposición de empregar na liturxia o idioma castelán, língoa allea ao país; segundo consta no Boletín Oficial de Arcebispo de data vinte de decembro pasado e no Boletín Eclesiástico do Bispo de Lugo con data Dezasete do mesmo mes.

Ista atitude representa, alén dunha inxustiza, un descoñecemento da realidade lingüística do país galego, un incumprimento das disposicións sobre uso na liturxia das línguas vernáculas e un desprezo polos dereitos das comunidades minoritarias. Dereitos recoñecidos polo Papa Xohan XXIII, de inesquecible memoria, na súa Carta Enciclica "Pacem in Terris".

E inaudito iste proceder da xerarquia eclesiástica para co maior patrimonio do povo galego: a súa língoa. Conservada amorosamente durante séculos, defendida dos aldraxes e intentos asovalladores, vehículo dunha vella cultura da Europa occidental, que hoxe rexurda potente e chea de fé e esperanza no seu futuro.

Como consecuencia desta situación deberán colixir os galegos en xeral e os católicos en particular que as autoridades eclesiásticas nos negan o dreito a ouvir a palabra de Deus na súa língoa. Dreito que ningún lles pode negar.

Tampouco poderán considerar retamente ista posición, nen pensarán na existencia, niste intre, de impedimentos de tipo político, tendo en conta os casos de Cataluña e o País Basco.

Resulta máis inexplicable a atitude xeral do clero e a xerarquia de Galicia, cando pensamos nos apaixonados defensores da língoa que foron o F. Caradiento, D. Cernadas, López Ferreiro un predecesor de V. E. R. M. Lago González, etc., que sendo fieles ao seu povo, honraran a Galicia e a Igreza. E dos que se sinte orgullosa toda a galeguidade.

zación que a ese respecto confirmou o clero de Cataluña e do País Vasco.

O Consello de Galiza dirixiouse tamén, o Papa Paul VI, e a UNESCO, sinala que "a verba de DUS chegará con maior unción ós povos cando se lles fale na súa propia língoa, e que cre que a medida dos prelados galegos está en evidente contradición coas correntes da Eirexa e co esprito da Enciclica "Pacem in Terris" do pontífice Xohan XXIII de tan grata memoria".

REVOLDAINA

En Roma foron traducidos ó catalán, vasco e castelán, os textos da liturxia pra no adiante, efectuaren a misa en lingua deses povos.

O "FARO DE VIGO" acaba de ceibar á opinión pública un inquerito en col do emprego da lingua galega na liturxia.

Trátase, como se deixa ver, lun tema dabondo importante; e polo tanto, como pra lle non dar ó lugar que o problema en el leva aparelado...

Diciremos que, a Enciclica "Pasen in Terris" referida ó latín, trata de pór punto final ó diálogo con Deus no idioma da Eirexa. Porque pra o beatífico Xoán XXIII, Deus é democrático, e como tal, o diálogo con Ele ha ter lugar na lingua do povo.

Máis a todo isto, compre sinalar, que o espírito da referida Enciclica papal, abrangue non só ó latín na súa milenaria función de lingua exclusiva da Eirexa, senón que tamén, e de xeito determinante, acada os povos coloniais ou ex-coloniais e nacionalidades asoballadas, onde imperan os "idiomas oficiais"...

Certamente que a revisión dos idiomas asoballados é consecuencia da liquidación do colonialismo, e do avanza da pedagogía moderna que afirma categoricamente, que o neno debe de receber o ensino na súa lingua materna (UNESCO).

— o o o —

O inquerito en cuestión tivo por destinatario ó clero rural, por sere, precisamente no agro, onde moran dous millóns de campesiños, cuio único idioma que saben e empregan, é o galego... E diante o pasmo e o desconcerto do público lector —coas honrosas esceicións, claro está— apareceron as respostas máis disparatadas destes pseudos ministros de Deus, que campan polos seus foros no nosa martirizada Terra.

— o o o —

Vexamos en síntese as súas respostas ao inquerito devandito: "Estamos en contra do idioma galego na liturxia por considerar que:

- A) "Os nosos campesiños non entenderían a misa en galego"...
- B) "Os nosos campesiños entenden millor o castelán"...
- C) Os nosos campesiños rírfanse se lles deran a misa en galego"...

Sería moi interesante coñecer a opinión persoal sober deste candente problema do idioma galego na liturxia, do "galeguista" Cardeal Quiroga Palacios, por ser ilo tan da súa competencia, en función de xefe supremo da Eirexa Galega —¡fora ela galega...!— Ele non pensará o mesmo do que os seus palurdos e desleigados ereguiños?...

— o o o —

Diante tais respostas, certamente, se non se tratara dun asunto tan serio, sería cousa pra se botar a rir a gargalladas, polos despropósitos e bufonadas destes representantes da Eirexa galega.

Por outra banda, que outra cousa cumpría agardar destes tradicionais e porfiados inimigos de Galizia?

O clero galego, polos seus propios vezos —laoeiro, fornicador, reacionario, antigalego e anticristiño— viveu e vive nun permanente xordo conflito político-social co povo.

Na guerra civil hespañola, mentras o clero vasco e catalán fixeron causa común co seu povo, a Eirexa galega, do arcebispo pra baixo, estivo aliada cos asasiños do povo e da súa liberdade.

— o o o —

O asoballo de lesa cultura contra unha das linguas máis ilustres da Europa, a lingua do mestre Mateo, de San Rosende, dos Canzoeiros, das Cantigas á Virxen María do Rei Sabio, foi levado a cabo coa complicidade dun clero galego escravo de Valladolid, historicamente traidor a Galiza e ó seu povo.

O Episcopado hespañol ó aplicar as normas do Concilio Euménico Vaticano 2º resolveu que a partir do 1º de xaneiro de 1965 se teñan só como linguas vernáculos pra se empregaren na liturxia, o catalán, o vasco e o castelán...

Conveniamos en que a atitude dos xerarcas da Eirexa hespañola ó procederem así co noso idioma, fixéronno en función de amos. Pra eles, Galiza segue non tendo voz; por ela aínda fala Zamora...

Teremos, ¡malpocados! que mercar por segunda vez, en boas pezas de ouro, os nosos ineludibéis dereitos como povo?...

— o o o —

Rexión, como é ben sabido, ven sendo un concepto xeográfico, que se emprega pra determinar unha das partes dun todo. Referida a un continente, pode acadar un ou varios países. Referida a un país, neste caso Galiza, pódese determinar por rexións, a Mahía, Terra Chá, etc.

Agora ben: na Hespaña centralista e meseteira, o concepto REXION é aplicado como parte dun todo en senso peiorativo. O todo, é Hespaña: na xeografía como país, como nación; na historia, na cultura, na arte, no idioma... Daí nasce a teima manifesta de lle restar xerarquía ás afirmacións nacionais de Galiza, Cataluña i Euzkadi, na súa xeografía como país, como nación; na súa cultura, historia, folclore, arte, idioma, etc., teimando situales nun plano peiorativo rexional, "a la española"...

Nós, os nacionalistas galegos, entendemos, polo tanto, que o concepto "rexional" referido ó noso país, pertence ó pasado... Pertence áqueles tempos do "regionalismo sano y bien entendido"... Nembargantes, fastidiosos e comprobados, como a nosa Academia, tal se deixa ver nos seus comunicados, aínda está en "regionalista sana y bien entendida"...

— o o o —

¡ ¡ E M I G R A C I O N ! !
Estadísticas oficiais en col da emigración galega a países de Europa fana aparescer cos datos seguintes:

Ano 1961, deixaron a Terra 12.693 persoas. Ano 1962, a cifra aumentou a 13.345, e ano 1963, chegou a 18.213 emigrantes.

Agora, no que se refere á emigración galega total, a Europa e América, as cifras son as seguintes: Ano 1961, 25.636 emigrantes. Ano 1962, 26.432. E no decurso do ano 1963, 30.640 galegos deixaron a Patria, en percura de traballo e liberdade...

LOURENZO FRAGOSO

O Dr. XIMENEZ DE ASÚA RECOÑECE OS DIREITOS DAS NACIONALIDADES HISPANAS

● Dr. Luís Ximenez de Asúa actual Presidente da República Española no exilio, pronunciou perante a Delegación de Consello de Galiza en México, unha significativa alocución (da cal entresacamos os párrafos que cuidamos de máis interés), que pon de nota unha posición de Governo republicán no exilio, e non deixa de nos reconfortar por vir de que ven, se é que temos en conta, que o ilustre Don Luís, na súa longa mbaradía porteña, nunca amozou simpatía nen comprensión polo nacionalismo galego, vasco e catalán...

Relín con emoción as páxinas do volume "Sempre en Galiza" no que Castelao recolleu os seus escritos e discursos. O libro que ven sendo a Biblia dos galegos, mantén unha posición que, inda que poderamos chamala nacionalista dende o punto de vista de Galiza, non deixa por iso de sere hespañola.

...Porqué, aparte do meu sangue vasco, son un apaixonado defensor da autonomía das Rexións? E' moi probabel que sexa máis cócodo, non digo máis xusto, un réxime unitario. Nós non poderíamos hoxe facelo, nin nolo permitiría a

nosa conciencia de homes democráticos, nin probabelmente a Europa na que estamos encauados.

...Inda que os unitarios, os conservadores e os reacionarios co dan que é mester manter a unidade a golpe de machado, de fusil ou de ametralladora moderna, o certo é que esta así se non consegue. A proba é que após de habere obrigado a que se falara o castelán en toda Hespaña, outra vegada se volta a falar máis que nunca catalán, galego e vasco. Estou convencido, de que os que trataban de chamar hespañol ó castelán, deixando fora ás outras línguas, eran máis arredistas que os arredistas galegos, vascos e cataláns. Que dúbida colle que tan hespañol é o idioma galego, vasco ou catalán, como o propio castelán?

...Se non conciben hoxe arredismos como tampeuo se entende unha unidade férrea unha uniformidade inesistente na realidade e, que por ilo tiña de sere unha ficción na lei e na administración. Nos goste ou non nós gost, nos atopamos cunha variedade de Hespaña. E esta variedade é o noso maior orgullo, porque esas personalidades, esas características, son as que donan mesmo a Hespaña ese carácter tan distinto e, lonxe de afogar esas personalidades, debíamos as eisaltar.

...Non concibo que as particularidades de Hespaña sexan desatendidas e precisamente porque a República as atendeu, pode decirse que, ó menos, nua parte, perviven. O sistema que instaurou a Constitución nos artigos 11 a 22 é algo que, aparte de sere algo orixinal da nosa Hespaña republicán, pode tere aínda a súa auténtica vida. Paresme absolutamente preciso que de novo se convenzan as xentes hespañolas, do que signifícan e do que foron os Estatutos.

...O deixar liberdade ás Rexións trai como ineisorábel consecuencia que elas mesmas se convenzan da ventaxen de estaren xunguidas. Nós cobizamos unha Hespaña forte, unha Hespaña democrática, unha Hespaña xunguida na súa liberdade, pola súa vontade, que recoñeza do xeito máis paladino as características de cada Rexión, ou de cada nación. O que importa é que estas Rexións ou estas nacións cuia peculiaridade, características e personalidade se recoñece, recoñezan ó mesmo tempo a Hespaña nunha forma confederada. O día de mañán, Hespaña o dirá, se pode transformar nunha República Federal na que tanto Galiza, como Vasconia, como Cataluña, non terían máis competencia que a que teñen nesos Estatutos.

...A nación hespañola coas súas outras nacións ten de cumprir un grande destino aínda na historia; emporiso, hoxe que falo ós galegos, ós vascos, ós cataláns, os eisorto a que pensen ben como ten de se constituirse Hespaña, e tamén a tódolos hespañóis os conxuro a que pensen en que a variedade de Hespaña é esencial e non a inventamos nós, e que poderá sere pró futuro a segura garantía dunha República auténticamente democrática.

(Cidade de México, 31 de Xaneiro, 1965)

"PREMIO CASTELAO" 1964

O Consello de Galiza como é de coñecemento público, constituíu o "Premio Castelao" consistente nun artístico pergameu e medalla de ouro que se outorga anualmente a institución ou persoa que no percorrer do ano, máis se acha distinguido na labourea de xerarquizar a Galiza, na súa cultura i eisaltación patriótica.

O ano de 1964 que findou, correspondeulle por unanimidade e a proposta da Comisión de Cultura, ó "PADROADO DA CULTURA GALEGA" no México, en mérito a sús labourea —por meio da radiotelefonía, artigos, conferencias, e da revista "VIEIROS"— a prol da xerarquización de Galiza; o espallamento do noso idioma; a afirmación da nosa histórica personalidade nacional e, a eisaltación dos ideais de liberdade do povo galego.

Coeste gallo, o presidente do "Padroado da Cultura Galega" no México, doutor Carlos Vello Cobelas, quen asimesmo, ocupa o

cárrago de presidente da Delegación do Consello d Galiza na capital azteca, virá a Bos Ares pra rescibir persoalmente en nome da entidade galardoadada o "Premio Castelao" o que, sen lugar a dúbida, dada a prestixiosa personalidade do galegado doutor Vello Cobelas, e o gallo da súa vinda a Bos Ares, constituirá unhe trascendental xornada patriótica.

A Verdade de Vida na Galiza...

OS PROBLEMAS DOS ESTUDANTES

(Ven da páxina 3)
de miseria, que obrigou a moitos deles a desertar da súa misión cultural para adicarse a outras actividades que lles permitiran vivir máis diñamente e sin tantas privacións.

Despois de varios intentos fallidos por medo a represalias —o empregado oficial, calquera que sexa a súa posición, salvo as moitas, amosa sempre recelo a eispor públicamente as súas opinións por medo ó que dirán—, di o xornalista autor do inquerito—, deu con D. Benigno Fraga Cabado, mestre da Agrupación Escolar Menéndez Pelayo, nos extramuros da cidade de Lugo, que despois de 35 anos de servizos cobra un soldo mensual de 2.400 pesetas (!).

Súa dona é tamén mestra na mesma agrupación escolar e para manter o seu fogar, con oito fillos, entrambos teñen de buscar outras actividades que lles dean os ingresos necesarios para atender ós gastos da casa: "denantes e despois das clases na agrupación escolar, temos de dar outras particulares: hai de traballar até esgotarse", don Benigno Fraga ó xornalista.

—Pois verá... As nove da mañá teño que atender a primeira clase particular; as dez encomenza a nosa xornada no "Menéndez Pelayo"; de alí saíño a unha da tarde. Eu vou a unha academia, onde dou unha clase, deica as dúas e media. Volto a casa para comer; de tres a seis temos de estar de novo no "Menéndez Pelayo"; logo, das seis as dez e pico da noite teño de atender as clases particulares; despois, revisar as tarefas de tódolos nenos... Nunca podo retirarme a cear e descansar denantes das once da noite.

—En realidade, con tanta clase e clase como un ten de dar o cabo do día e de tódolos días, non teño tempo de ir a ningures, nin de tomar un pouco de aire.

—Se eu estivera ben pagado, créame, somentes traballaría no grupo escolar; pero todo canto se sonsigue por outros lados, a base, claro, de estar desafiando continuamente á propia natureza, é pouco para atender as necesidades dun fogar povoado.

Diante as preguntas do xornalista encol dos problemas que afectan os estudantes, di este mestre: —Coido que os estudantes están sobrecargados. Naturalmente que isto xa é un mal antergo e que parece non ter remedio. Menos asinaturas e textos máis pedagóxicos farían moito ben.

Alúdense as becas. —As becas son unha cousa excelente. Hoxe pérdense menos intelixencias que no pasado. Pero isto parece que aínda non ten achado a súa fórmula de adxudicación equitativa.

—No "Menéndez Pelayo" tivemos un alumno, Manteiga, que e fillo dun lustrabotas, que foi o noso protexido. E' un rapaz eiscepcional en tódolos ordes. Vive cos seus abós, xente homilidísima. No Instituto sempre conseguiu as calificacións mási brillantes. Denantes gozaba dunha beca máisima; agora, por razón de ese carácter residencial que parece ser o unico baremo, díronlle unha desas becas minúsculas de 1.500 pesetas, que con descontos quedan reducidas a somentes 1.200 pesetas. Moito me temo que, se non se pon remedio a esta cuestión, o pequeno Manteiga se perda como cerebro e como estudante privilexiado, para a co-leitividade.

SUA VOCACION DE MESTRE

O xornalista entra a falar con este mestre sobor da súa vida das súas preferencias e a traveso da conversa xurde craramente a fonda vocación deste home para o maxisterio, que en verdade non sabería vivir sin contar con esas duras pero a vegada gratas tarefas. Fallo ver así a don Benigno, que responde:

—Sí, ten vostede razón: se volvera a nacer, ¡volvería a ser mestre! Pero, por Dios, que estiveramos mellor pagados... Hoxe o maxisterio non da outras satisfaccións que as morais: saber que das nosas aulas teñen saído rapaces que hoxe son abogados, médicos...

Veleiquei as verbas dun mestre, namorado da súa profesión, a pesares da soldada d emisericia que o Estado lle paga, que no nalcanza nin pra sostenerse ele solo.

A VERDADE DA VIDA NA GALIZA DE HOXE

Co gallo das festas do Nadal, o Ministro de Información franquista fechou simbólicamente esa careada xeira de propaganda que co "slogan" de 25 anos de paz, andiveron a esbardallar polo mundo unha mentida e desfigurada cara da magoante realidade que lles toca vivir ós povos ibéricos, dempois de agoantar 25 anos de sanguinienta "victoria" falanxista, que non 25 anos de paz, como ben dixera o abade de Monserrat, D. Aureli Escarré.

Xa noutra vegada nos ocupamos desta "kolosal" mentira, montada ó xeito do tristemente célebre nazi Goebels, con que o barulleiro Ministerio de Información falanxista pretendeu amostar ó mundo que o réxime franquista creou un eden no chan hispánico, endexamais igualado, nin tansiquier imaxinado. O mundo sabe ben que cras de "verdades" cabe esperar do réxime aprobioso que apreixa ás Hespañas e os galegos sabémolo mellor aínda, pois desgraciadamente tocáunos sufrir en carne propia tanta "ledicia e fartura" con que os órganos propagandísticos falanxistas nos veñen asolagando dende fai 25 anos. Ledicia e fartura que está orixinada unha tremenda corrente em gratoria, endexamais rexistrada na historia de Galiza e que está deixando enteiramente valdeiras moitas aldeas na nosa Terra. Pois mozos, vellos e aínda nenos

fluxen da fame e da miseria falanxista para procurar o pan amargo da emigración; amargo pan gañado en terras eistranas, entre xentes eistranas, con idioma e costumes eistranas, pero, como decía un deses emigrantes nunha entrevista publicada no Faro de Vigo (30/8/64), tamén ledizoso porque aínda sendo xentes eistranas, dálles "un mellor trato que en España" e aprenden "o respecto que se debe ter a todas as persoas, fagan o que fagan".

Non. Nós non vamos a ocuparnos eiqui de esfrangullar a falsidade da propaganda falanxista, que esmorece soia, e elo non é mester para os galegos, que coñecemos a verdade ven fondo. Pero si vamos a facer unha escolma de anacos da algunhas das entrevistas publicadas polo "Faro de Vigo" ó longo do vran pasado, co suxestivo título de "O FAIS REAL - COMO VIVE A XENTE", na que se fixeron inquéritos a perscas das distintas capas sociais de Galiza. Con verbas deles mesmos, sin engadir ren nin cair en interpretacións interesadas, temos un panorama ben craro do intre crucial que vive Galiza aitalmente, intre cheo de pena e amargura, non xa polo triste panorama aital, senón, fundamentalmente, pol-as derivacións económico-sociales que implicará para o futuro da nosa Terra.

Veiquei algún anacos destes ilustrativos inquéritos.

NO FOGAR DUN OBREIRO DA CONSTRUCCIÓN

No lugar de Almuíña, parroquia de Salcedo, a 4 kilómetros de Poncoia súa e sete fillos, nunha casa arredada con dous dormidoiros, pola que paga 400 pesetas de aluguer, pois aínda que é pequena i-está donxe do tra'allo, non pode pensar noutra millor, xa que da súa soldada non é posi'el tirar unha peeta máis, sin desequilibrar un preupsto que sóo permite atender as necesidades máis perentorias de alimentación.

Maximino García sacando horas o seu descanso seguiu estudos para chegar a ser encarregado no seu oficio da construción, e no medio das súas privacións e angurias económicas recorda cando a súa casa chegaba somentes o seu soldo de oficial de primeira; "Entón si que a pasamos mal - recorda pesaroso. Non me gusta de celo, pero temos pasado fama..." Camiño da casa do señor Maximino García, o xornalista comenta... ¿Non coída que é un pouco lonxe da cidade?

—Non tiña outra alternativa, responde—. Na cidade as vivendas están moi caras, inasequibels para os meus ingresos. Se pago de alquiler 1.000 ou 750 pesetas ó mes, ¿que me queda para comer, para vestirnos...? Ofrecéronme esta por 400 pesetas e viñen a vivir eiqui.

—¿Por qué non solicitou unha vivenda protexida, ou sindical?

—Xa o fixen unha vegada. Coído que, en xustiza, tiña dereito a e'a, por número de fillos, meus ingresos, miña situación económica. Non man deron. Por iso non voltei a pedila.

Eu gaño 125 pesetas diarias; logo teño 500 pesetas mensuales de puntos e 340 de subsidio familiar. Entre unhas crusas e outras sa'o ú mes unhas 4.750 pesetas.

—¿Cómo distribuí seus ingresos?

—¿Cómo los distribuio? Doullo todo a miña muller.

—¿E vostede?

—¿Eu? Se eu me quedo con algo tirolo da boca os meus fillos! ¡Son sete bocas esperando todol-os días para comer a cear.

—Non ten vostedes outros ingresos?

—Ningún outro. Somentes meu traballo por agora. O fillo maior está como aprendiz de chapista nun taller da cidade. Gaña 75 pesetas a semán. E' unha axuda para os gastos de pan e leite.

—¿E a súa dona?

—Non traballa. Algún tempo estivo como asistente nunha casa de Pontevedra. Gañaba 300 pesetas o mes. Pero non compensaba porque os fillos, que aínda son pequenos, quedaban ó coidado da casa e, craro, non quedaba ben coidada. Así que decidimos que non traba-

llase. Ademais, 300 pesetas ó mes parésceme un aldraxe...

O PROBLEMA FUNDAMENTAL: ¡SUBSISTIR!

Fai frío e síntese a humidade. O xornalista pregunta. ¿é os pequenos?

—Na casa todo o día. Non van s'quera a escola.

—Pero todo o día na casa, pode serlles perxudicial... tercia o xornalista.

—Non podemos facer outra cousa. A roupa de inverno é moi cara e non podemos mercala. A escola, ademais, está bastante lonxe. Pásanos mellor o redor do fego da co-

UN FOGAR NA ALTA MONTANA

Don Serafin Dijón García pertenece a unha das familias máis antergas de Cervantes, psúe unhas quince hectáreas de terreo, parte labrantío e parte prado, e cria doce vacas, un touro semental e media ducia de porcos. Ademais é tratante de gando nas feiras, e súa dona é mestra de escola. E' realmente un campesiño "acomodado", de xeito que na súa casa conta con comodidades totalmente fora do alcance dos todol-os demais labregos: ten auga corrente e lus eléctrica propias, que instalou aproveitando un salto de auga per to

Valeiquei as súas propias verbas: O EXODO TOTAL

—¿A qué razón coída que se debe esa marcha xeral das xentes destes lugares?

—A muitas causas; malas condicións de vida, malas comunicacións, dificultades cada día merandades para toda crás de problemas a resolver nunha familia.

—¿Para onde se van?

—Para Franza na súa maor parte; para Barcelona e para Bilbao algúns. Sobor de todo a xente moza vaise en absoluto.

—¿Qué remedio haber'a para evitar esa marcha colectiva?

—O remedio coído que é difícil, tal como están as cousas campesiñas. Este povoado, como os demais da comarca, despovoase dun xeito constante; cada ano márchanse máis persoas e fécense coase que todal-as casas.

—¿E as poucas que quedan habitadas?

—Estas fécense tamén, pois quedan somentes os vellos i-eles non poden facer frente ós traballos das terras. E como se van todol-os brazos útiles, non hai tansiquier a quen arrendar as terras, pois ninguén as quere traballar; alandoan todo e vanse.

cifia. E más barato.

—Cánto coída vostede que gasta ó mes en calzar o vestir ós pequenos?

—Iso non ten cálculo posibel. Casi todo o soldo vaise en comer. Cando non andan calzados, andan descalzos.

—¿I-en vestidos?

—Non poden ter máis que unha muda e un traxe para os domingos.

—¿Qué artigos consumen en maor cantidade?

—Pan. ai días que n-esta casa cómense sete kilos de pan.

—¿Cántas veces a semán incluye a carne no seu menú?

—¿A semán? ¡Unha vez ó mes, ou dúas veces! A carne é un alimento prohibido para o soldo dun obreiro.

ASPIRACION DUNHA FAMILIA OBREIRA

—Eu penso, —di o señor Maximino García— que o máis urxente e unha vivenda diña. Duas habitacións para unha familia de nove membros, e unha inxustiza. Logo, millores soldos, sin que suban os precios, porque entón estamos na mesma. Eu coído que todo obreiro ten dereito a comer carne polo menos dúas veces a semán. E ten dereito a que os seus fillos estuden e non teñan de ser, obrigatoriamente, obreiros como o pai. E a vestirse decentemente. E a poder divertirse algún día, como o fan as clases podentes...

—Estudan os seus fillos?

—Todos estudan. O maor, que agora traballa, era un bó estudante. O director do grupo escolar "Alvarez Limeses" díxome que tiña predisposición para o estudo, que era intelixente. Pero xa ve: ten de traballar (somentes ten 14 anos de idade).

—¿Por qué? Eixisten becas...

—Pero concorre moita xente. Hai moitas formigas e moi pouco mel. A min houbérame gostado que estudase unha carreira, pero eu non podo, non teño posibles. Durante algún tempo até cheguei a pagarlle una pasantía particular para que millorase seus coñecementos. Pero chegou un intre en que non puden pagar e decidimos os dous que o millor era adeprender un oficio. E niso está.

—De xeito que sigue sendo fidel á terra.

—Completamente; pero comprendo que o único xeito de poder ser fidel á terra e colocand' esta no camiño, non xa das grandes comodidades, pero si en condicións de que o home non sexa un escravo abandonado... Os médicos están a uns trinta kilómetros de distancia; as meiciñas o mesmo.

—¿Cómo se arranxan os probes cando están enfermos?

—Os pobres en estas comarcas cando se sinten enfermos, pouco máis teñen que facer que porse a ben con Dios e morrer; pois na súa maor parte non contan cos recursos necesarios para ser doadamente atendidos. Necesitan ir a buscar ó médico, porlle a súa disposición un automóvile que o traia até a parte máis próxima o seu lugar, recibir a receta, pagar e ir a farmacia máis próxima, que pode estar tamén a uns 30 kilómetros, e cando chega a meiciña o paciente, moitas vegadas, ou está fora de perigo ou está morto...

A ESCOLA

A' dona que é mestra de escola, o xornalista fíxolle algunhas preguntas encol dos seus problemas como ama de casa, pero tamén

outras sobor da función da escola no medio rural, a través das quais asoman os dous tremendos problemas que ten hoxe o ensino en Galiza, a precariedade de medios económicos dos fogares e o anacronismo da escola oficial, cega a todol-os adiantos pedagóxicos en materia de ensino. Veiquei algunha das súas respostas:

—¿Qué defectos atopou vostede nas escolas do rural nas que ai-tuou?

—A concurrenza desordenada dos nenos. Cando chove ou neva é cando máis nenos veñen a escola. (Claro; é que non van a cuidal-ogando). Tamén é un problema a diversidade de edades, que complica o ensino, sobor de todo nos nenos maiores, analfabetos.

—¿Cómo se portan os pais?

—Cos pais xa se sabe o que pasa. Hai de todo; uns din que na escola non adeprenden máis que a rezar, que perden o tempo i-é mellor que estén na casa; pero a pesare delo, vanos mandando a escola e despois danse conta que non perden o tempo de todo, e que algo gañan en educación e coñecementos.

"Faro de Vigo", 12-X-1964.

UNHA FAMILIA OURENSANA

En Leiro, a veira da estrada que vai o Carballiño, perto do ponte román, está a casa de D. Manuel Nores Lorenzo, labrador, de 54 anos, casado e con tres fillos, que se adica a cultivar a viña e atender unha pequena taberna para que lles axude a vivir.

D. Manuel Nores andou dous anos por Venezuela, pero voltou a Galiza porque "aquí está a familia, que tira moito, tanto como a Terra". Ve con pena como o fillo maor, cos seus 18 anos, está esperando o intre de irse a Alemaña ou Suiza, soñando con un soldo de peón non calificado, pois na súa terra non atopa horixontes para millorar as súas precarias condicións de vida.

—A estes rapaces góstalles saír o domingo, di pousada o tristemente, con cinco pesos no peto, e aquí non se pode; non se gaña diñeiro.

Veiquei anacos do inquérito, que refreiza a precariedade de medios en que se desenvolve esta familia labrega, representativa dun grande porcentaxe das familias que vivan no agro galego.

—Cántas fincas posúe?

—Poña vostede 14 cavaduras. Cada unha ten catro áreas e sesenta e cinco centiáreas.

—¿Cánto gaña vostede ó ano?

—Un non sabe nunca o que gaña, aínda que sí poder levar conta

do diñeiro que pasa pol-as mans.

—O' chegar a hora de vender a colleita, veñen a comprala e pagan o que lles parece. Con ese diñeiro temos de vivir e saldar as deudas que haxa...

—¿Queda algo do total para o Banco ou a Caixa de Aforros?

—Nada de iso. Nin una soia peseta pode aforrarse.

—¿Cánto gasta vostede cada mes?

—Poña vostedes unhas dúas mil pesetas.

—Vamos a falar con claridade. ¿Cánto diñeiro sería suficiente para que a familia non tivera problemas?

—Tres mil pesetas ó mes é o que necesitaríamos para comer, para vestir...

—¿Cál é o seu horario de traballo?

—Dende as seis e media da mañán as once. E logo, dende as tres e media ou catro até que se fai noite. Así todol-os días...

—¿Qué leen vostedes?

—O xornal, pero cando hai tempo.

—¿Libros?

—Non son para nós. Hai que traballar.

—Nembargantes, vostedes escoltan a radio. Teñen ahí un grande aparello...

—Ofamos a radio, pero agora xa non. Descompúxose e xa non funciona.

—¿Bótana de menos?

—Poña vostedes que moi pouco.

—¿Televisión?

—Aquí hai algunha, pero moi pouca. Nos, de iso, nin falar. Costa demasiado diñeiro.

—Pol-o menos irán ó cine...

—¿Para qué?

Non cabe dúbida —concluí o xornalista— que nin o cine nin a letra impresa; nin a radio nin a televisión supoñen carencias fundamentais para esta familia. Esos elementos de cultura poderían facerlles moito ben, pero non son para e'es unha necesidade fundamental. Falando de necesidades, de carencias, aparecen os problemas primarios: arranxar a casa, mil pesetas máis por mes; un cuarto de baño...

UN MATRIMONIO DE MESTRES DE ESCOLA

Ser mestre de escola non tivo nunca na Hespaña un horixente promisorio. A República, no seu gran plan de instrución pública para sacar o país do marasmo en que se ach'a, creou 30.000 escolas e millorou as condicións de vida dos mestres, máis o falanxismo na súa enxurrada vultou presuntamente ós vellos canles que tiveran convertido a Hespaña nun eispoñente clásico de analfabetismo e incultura, e de novo a vida dos mestres vultou a ser un eispoñente

(Segue na páxina 2)

MANUELIÑA, REINA DOS ANCARES

Entre as entrevistas escolmadas, hai unha que nos encheu de dor até comover o corazón e sentir un n'ido na gorxa, apreixando un berro de angustia e protesta o mesmo tempo. Manueiliña é unha fermosa rapaza galega, con uns ollos tan eispresivos que aínda a traverso da borrosa fotografía de xornal, están a decir craramente da súa nenez amarga e terturada. Non cumpriu aínda quince anos e xa leva dous anos a servir na casa do señor Dijón García. No vran pasado foi elexida Reina dos Ancares, na festa da Campa de Barreiro, i-eloi que tería de encher de ledicia a unha rapaza dos seus anos acugulando o seu espírito de soños e de ilusións, para ela é tan soio un motivo máis para lairse da ausencia da súa nai e de súa irmán, emigradas en Franza dende fai dous anos, coas que arela xuntarse prontamente.

—Morto o pai e tamén o abó, a nai non podía manter as dúas fillas atendendo a casa e labrando as poucas terras que posuía. Por mor da emigración non pudo achar tampouco xornaleiros que lle axudasen na labranza, así que resolveu emigrar coa filla máis grande deixando a servir nunha casa de confianza a filla pequena, que somentes tiña doce anos.

O xornalista preguntalle se a nai i-a irmán están contentas en Fran-

za, e a repaza resposta:

—Defenden a vida, que é moi importante.

—¿Hai moitas rapazas da túa idade no lugar?

—Moi poucas; somentes quedamos unhas tres ou catro.

—¿Fóronse moitas para outros lugares?

—Marcharon todas e non tardaremos en marchar as poucas que quedamos.

—¿Por que se foron túas compañeiras?

—Unhas porque tiñan os noivos lonxe e outras porque necesitaban millorar esta vida, e as más porque xa tiñan a familia ausente.

—E sendo Reina dos Ancares, ¿vas irte desta terra? ¿Tes moitos desexos de xuntarte coa túa nai e túa irmán?

—Sí, señor; moitos desexos. Non hai millor rañado que o estar perto da nai.

—¿Cándo pensas marcharte?

Posibelmente para fins de ano; pode que na Navidade; ou ven miña nai, ou voume ó seu encontro.

—E se a vida che vai ben, como che desexamos, ¿gostariache voltar por eiqui algún día?

—Moito me gustaría voltar, pero de visita.

—¿E non a quedarte?

—Non, señor, ¿para qué?... (Faro de Vigo, 12/10/1964).

Coa Morte de Suárez Picallo Galiza Perde un Xurdio Loitador Pola Sua Liberdade Nacional

Após dunha alongada e doorosa doenza deixou de existir o 14 de outubro derradeiro, no sanatorio do Centro Galego de Bos Aires, o Secretario de Relacións de Consello de Galiza, D. Ramón Suárez Picallo.

A súa morte produciu fonda pena no seio da nosa colectividade de Bos Aires, de América e en Galiza, perante tan irreperábel perda dun afervoadado patriota, e un dos millores oradores galegos do noso tempo.

Ramón Suárez Picallo, de mozo foi emigrante, e na súa condición de tal, exerceu os máis variados ofizos. Militou activamente no sindicalismo arxentino, chegando a sere un destacado dirixente marítimo.

Filosofo, integrou unha delegación argentina, como asesor obreiro a un congreso internacional efeitoado en Xinebra no ano 1926. Máis chegou un intre no que o xurdio sentimento patriótico galego que boligou decote na súa alma, gañou toda a súa acción, e ó cal se dá por inteiro, sen reservas mentais que manquen a súa integridade. Ese entrego a Galiza e ó seu povo a prol das reivindicacións nacionais, sitúano na devoción popular.

Cando se proclamou a República na España, regresa a Galiza na compañía de Antón Alonso Ríos e Pedro Campos Couceiro, levando a representación da Colectividade de Bos Aires, republicán e galeguista, chegando á Terra no mesmo intre histórico do fermento galeguista e republicán; e con toda a súa paixón choutou baril na escea patria, converténdose nun dos seus líderes populares.

Nas derradeiras eleccións do ano 1936, en que se apresentou polo Partido Galeguista (Fronte Popular) pola provincia de Coruña, foi o deputado máis votado, e inclusive tivo votos ó seu favor, nas restantes provincias galegas. Atal era a súa popularidade!...

Ramón Suárez Picallo foi todo amor polo seu povo e á causa da súa liberdade que tanto defendeu, sen claudicacións, apaixonadamente, toda a súa vida...

Unha grande concurrencia acompañou os seus restos mortais ó Panteón do Centro Galego na Chacarita, sendo desfilados no nome dos catro Centros provinciais polo Sr. Valentín Fernández; a seguido falon os señores Ramón Valenzuela, pola Federación de Soc. Galegas; Pedro Basaldúa polo Governo Vasco; Juan Rocamora, pola Xeneralidade de Cataluña; Xesús Canabal, pola colectividade galega do Uruguai; e Antón Alonso Ríos que o fixo en representación de Consello de Galiza.

SUAREZ PICALLO E "FOLLAS NOVAS"

por XOSÉ NEIRA VILAS

Poderíamos evocar a don Ramón de moitas maneiras, é decir, partindo dos encontros coel, dende aquel dous de xullo de 1954 en que falou no Centro Ourense prás Mocidades Galeguistas, até o 9 de xullo de 1956, data en que o fomos recibir con bandeiras galegas a Ezeiza, na súa volta definitiva á Arxentina, país ó que retornou sempre e o que agora dá conta das súas cinzas. Tamén poderíamos evocar nas súas conferencias e discursos, decote ategados de forza e vitalidade galeguista, da máis limpa intención; ou na homildade, da sinxeleza amena que facía del un "rillote", como adoitaba chamalo Castelao.

Pero queremos falar del en relación con "Follas Novas", a entrañábel empresa á que temos adicado cantos esforzos estiveron ó noso alcance Don Ramón alentounos sempre nese quefacer tan querido e inesquecibel. O 15 de Santiago do 1957, data de fundación da

páxina, de puño e letra de don Ramón, di así: "Que nesta Feira de Livros galegos, bautismada sob da advocación de "Follas Novas", o meirande momento lírico do noso idioma, froito ben logrado da emoción xenial conmovida e conmovedora de Rosalía, caían as benzós dos amantes—vivos e mortos—da nosa Patria e da súa cultura. Que as "outas ideias e os sagros pensamentos" que proclamara o noble bardo, sexan sempre, neste saño feiral, o cuxeto vivo, cordial e permanente de todos os tratos, onde non se merque nin se venda, xa que isto non é mercancia, senón que se troque, a xeito de amabel entendemento entre os nosos libros e os seus lectores. Que os seus iniciadores, Xosé Neira Vilas e a súa Anisia, sintan sempre a unción patriótica e relixiosa de sentir voar e revoar pol-as súas mans libros e mais libros como unha esprila entidade, e aniversario da

morte de Rosalía, estivo conosco e apañou coa súa presenza aquel novo chanzo no rubir da cultura galega.

Diante de nós temos, no intre de redactar estas liñas, o libro de citas, cuia primeira toel cadra sin un do mellor ouro: o ouro da súa lealtade pra Galiza, e pros libros que espresan a roles da súa cultura. Eis os votos de: Ramón Suárez Picallo. 15 de Santiago de 1957, Anisia, da morte de Rosalía".

Compre decir que esas verbas, eses desexos, guiaron sempre os nosos pasos no trafego de levar ós fogares galegos da América, coma un presente cordial, a testamuña do espírito dun povo que ó longo dos séculos se ven manifestando con voz propia. Voz da que Suárez Picallo foi perante anos e latitudes, xenuino afervoadado mensaxeiro.

A Habana, febreiro 1965.

DESPEDIDA A RAMON SUAREZ PICALLO

Por Antón ALONSO RIOS

A grande vocación do Suárez Picallo foi a oratoria.

Sentía a emoción da frase espresiva i-armónica, dita por ile con persoale cadenza, e nun ton resoante e barile.

Frases e períodos xurdían dos seus beizos, quentes, ategados de paixón; mais non, por iso, fallos de orde e de ritmo; senón, pola contra, respondendo a un plan me' dico i-axeitadamente acordados ó tema i-á tónica requerida polo intre.

Dise xeito polarizaba e mantiña prendido das súas verbas o intrés atento i-ceso, o mesmo en pláticas e faladoras, que ras súas arengas incitantes, arrebatoiras, ou nos seus discursos coa que enciraba ás moitumes deica soergueas ó máis pulante e chamoroso entusiasmo.

Nos que tivemos a sorte de escoitalo, perdurará, de por vida, o ecoare da súa vos inconfundíbel. A cotío, a cada intre a súa estampa esgrevia levantárase diante de nós amostrando á nosa ollada a súa típica aitude: aquela dinamismo, tan humán, da súa faciana; o aicionare das súas mans ó dare configuración plástica ás ideias i-ós sentimentos, que, cal ferenza de lus, ían alomeare todalas testas i-a quentare todos os peitos.

Inda poderemos escoitalo unha vegada máis, nista despedida doída i-agarimosa. Non, de certo, cos ouvidos do corpo. Mais, sí, cos ouvidos da ialma. Escoitarémolo coa imaxinación, co sentimento, e no recordo.

Imos escoitalo, dise xeito, nas loitas gremiais e sindicais. Aquile moído e loiro, aínda coase un rapás, que arrolaba i-espenechaba ó ar, enriba da cabeza, unha estriga de liño dourado polo sol; e quen, con impudente enxuro de vos, espartaba en obreiros e campesinos a conciencia dos dereitos humanos i-o sentimento de cidadanía. Eran os días, xa lonxanos, da Marítima, cando o Picallo traballaba de reposteiro nos barcos da mariña fluvial e costeira do litoral arxentino.

Imos escoitalo ó comparecere á Federación de Sociedades Gallegas, na rúa Bolívar, co galego de informárese do seu significado. E, ó sabere que percuraba a defensa i-a liberdade do povo galego, avencellárese resolta e definitivamente naquela xurdio movemento reivindicadoiro dos dereitos e da personalidade da Terra.

Imos escoitalo na mesa de redacción, nas páxinas da revista "Céltiga", de tan merecente e grata recordazón, baixo o patrocinio de De-

mingo Rial Seixo. A dirección de Eliseo Pulpeiro. C primeiro desaparecido fai pouco, e co que a nosa colectividade fica en débeda dun póstumo recoñecemento ós grandes servizos prestados por éle a causa da Patria Galega. I-o segundo testemuña hoxe eiqú coa súa presenza a permanenza da vella amizade i-a súa lealtade a Terra.

Imos escoitalo na asamblea da Cruña, falando do nome e representación dos galegos emigrados. Naquela inesquecibel xuntanza integral de persoeiros da Galiza peninsulare e pelingrina, na que se discuteu i-aprobou o Estatuto Autonómico que tiña de sere presentado ás Cortes Constituíntes da República.

Imos escoitalo no parlamento proclamando o dereito, natural e inalienábele, do povo galego ó autogoberno; á dárese, por sí mesmo, leis axeitadas ó desenrolo da súa vida social, económica e cultural. A creare e pore en marcha nunha lexislación que fixera máis doados o frolecemento i-a permanenza da cultura e da personalidade da Nación Galega.

Imos escoitalo na propaganda do Estatuto, e na protesta airada escontra dos abusos, atropellos e despojos perpetrados a cotío no nome dese uniformismo irracional de tipo meseterio, tan caro ó centralismo castelanzante.

Imos escoitalo, nos intres de máis apaixoadada i-encomada loita, cando a difamazón, a mentira i-a calumnia dos perxuros, traidores i-asesiños, coreados por unha propaganda sistemáticamente orquestada, amostraban á face do mundo unha versión revirada e perversitada dos feitos e dos valores, o mesmo no orde legal que no orde moral; nises intres de dura proba, imos escoitalo as verbas do Suárez Picallo—auténtica proba de fé democrática e de moral humán i-ergueita—defendendo e facendo respetare os atributos e dereitos nas persoas dos propios nemigos, facendo prevalecere a condición superior e permanente da personalidade sobor da circunstancia da enemistade ou de calquera outra, por máis atendíbel que poidera semellare. Esta defensa dos nemigos, feita por Suárez Picallo en tan duro trance, non soio constitú honrosa mostra do puro sentimento de respecto a condición humán que amañaba na súa ialma, senón que é un feito que consolida a fé dos que aínda cuidamos que pode habere unha morale e unha verdade auténticas; non fraguadas i-acordadas as comenencias de cada intre, das que tan inzada está esta época proelive a claudicacións e conformismos.

Xa volto a iste Continente, imos escoitalo en Chile, ano tras ano, pondo doado i-obrigado remate as celebracións do 14 de abril; celebracións nas que os emigrados i-esiliados, no nome e representación dos povos das distintas nacións peninsulares, afirmaban a súa solidariedade, a súa fé i-a súa lealdade ós principios de liberdade, democracia, autogoberno e xustiza social, económica e moral.

I-eiqú, entre outros, ao Consello de Galiza, en todos os grandes aitos da colectividade galega e de Galeuzca,

e no seio disa irmandade de fogare que lle prestou o Centro Lucense, onde ile acendeu a máis pura corrente de cordialidade, simpatía e respetuoso agarimo, de xeito particular nos seus alumnos da Escola de Xornalismo, a súa vos ten e terá decote un ecoare permanente.

Agora, faga ista evocación do seu falare, da súa vocación, en recoñecemento dos outros merecementos do irmán Ramón Suárez Picallo, e como profesión de fé nos patrióticos ideais que con ele nos avencellaron na vida, e seguirán a avencellarnos na morte, e recordando e confirmando a promesa feita ó guieiro Castelao nun intre como iste, eu, no nome e representación do Consello de Galiza, no nome e representación do que o Consello é; a sabere: 1º) Fideicomisariato do cumprimento da vontade do Povo Galego, vontade libremente espresada por derradeira ves no ano 1936, nas eleccións de deputados e no Plebiscito do Estatuto; e 2º) Persoeiro indiscutido dos dereitos históricos e naturais da Nación Galega. No nome e representación da súa continuidade e permanenza; eiqú, niste intre, no que todos comparecemos dun xeito ou outro: coa presenza, coa vontade, co sentimento, coas arelas, co máis fondo amore, respeto e devoción a Terra; niste intre no que Castelao e Villaverde saíndo dos seus nichos veñen a porse eiqú a nosa beira, e no que fan o mesmo Portela Valladares, que cruza o Atlántico, e Somoza, que chega do Uruguai; eiqú niste intre, no nome e representación de todos: dos presentes e dos ausentes; dos vivos e tamén dos mortos; todos xunidos no mesmo sentimento, na mesma vontade; eu, no nome do Consello, fagoche ista promesa:

En todo intre i-en todo lugar, e, de xeito particularmente doado, nos parlamentos libres dos povos da Europa—parlamentos ceibes que representan a povos ceibes i-a povos asoballados, como a nosa Terra, máis ises parlamentos ceibes que celebran as súas xuntanzas en países ceibes, onde se respetan os dereitos humanos—os persoeiros que niles representan ó Consello de Galiza con pleo recoñecemento dos outros povos da Europa cara os nosos dereitos de povo diferenciado; ises persoeiros nosos farán ouvire a vos da Galiza pra afirmare o seu sere i-a súa vontade nacional; o sere histórico e permanente da Nación Galega, i-a vontade do povo galego de preservare e desenrolo de seu propio sere i-a súa cultura peculiar. E ilo, non a maneira dun recordo saudoso e choromiqueiro, senón como un feito vital, xurdio, como un proceso creadoiro con raigazón no pasado, con efectiva e podente e incontibel vixencia no presente, vixencia capaz de acretare a impoñenza de todo despiadado apremiamento coutalo, e con lumiosa i-esprenzada proiección cara o futuro.

Irmán Suárez Picallo: ben sabes ti que ista promesa terá de sere cumprida, ledamente cumprida aínda ó precio das nosas vidas, que ben pouco contan, e da dore dos que sofren asoballamento, cadeira e morte na Terra, como isto sí que conta.

Mais tamén sabemos nós que ningún outro racaro de frores, como estes tantos cos que a nosa colectividade i-os teus amigos che estimúan a súa devoción; ningún outro por máis belido que fose, enchería a túa ialma de tan agarimoso arrecendo.

Irmán Ramón: Iste panteón do Centro Galego acolle hoxe o teu corpo; eiqú, coma na compañía de Castelao e Villaverde; mais, con iles, seguirás a vivire en creia un de nós, na quentura cordiale dos recordos queridos e devotamente agasallados.

E ise recordo alumeará a noso camiño e guiará e dará pulo á nosa loita deica esnaquizar as cadeias que agrilloan i-escravizan á Terra. Que isto, de certo, é o que conta, por sobor de todo, pra ti, pra nós e pra todo galego ben nacido.

CEA DO DIA DE GALIZA

Como ven facendo todos los anos a "Irmandade Galega" celebrará o Día de Galiza con unha cea adecuada en cada ocasión a honrar a un petrucio da galeghidade.

Na diada deste ano ocupará o sitio de honor o rexo loitador pola liberdades nacionais de Galiza don Antón Alonso Rios.

MARIA MIRAMONTES E RAMON SUAREZ PICALLO

por MAXIMINO BROCOS

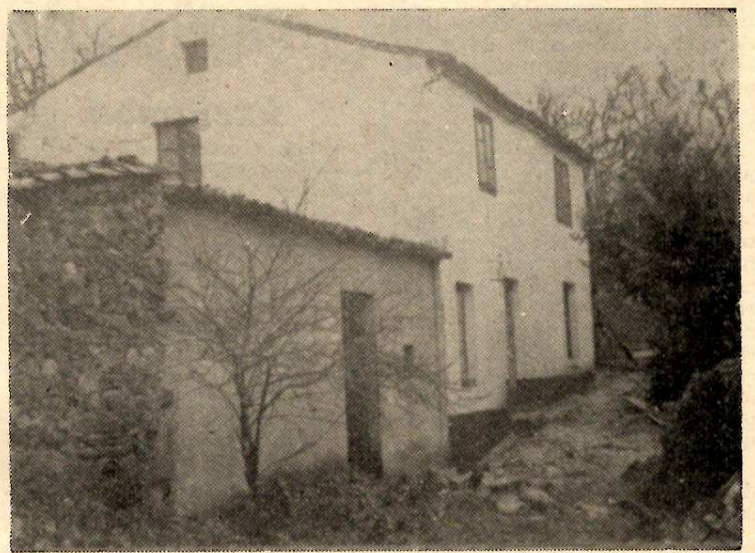
Con unha diferenza de mes ou mes e medio finaron, no Sanatorio do Centro Gallego de Buenos Aires, dúas personalidades ilustres de Galicia, María Miramontes e Ramón Suárez Picallo.

¿Quén se lembrou de María Miramontes, viuda de Anxel Casal, o director e propietario da "Editorial Nos", militante galeguista e alcalde de Santiago, que en 1936 entrou pra sempre no martiroloxio civil galego? A María Miramontes, galeguista coma a seu Anxel Casal e coma Ramón Suárez Picallo, un dos amigos máis entrañables dise exemplar matrimonio, débense en grande parte moitas aventuras editoriais galegas. A "Editorial Nós", a primeira editorial exclusivamente de lingua galega que tivo Galicia, nascida na Cruña á súa da Irmandade da Pala, organización da que foi membro destacado Anxel Casal, e continuada en Santiago coa colaboración dos membros de "Seminario de Estudos Galegos" e universitarios, contou sempre coa axuda económica desta singular muller que foi María Miramontes, que estraía os aforros do seu traballo de modista pra invertilos nos déficits de "A Nosa Terra", da revista "Nós", dos tomos dos Arquivos do Seminario de Estudos Galegos, ou na publicación de libros de autores galegos consagrados e mozos, pois todo elo facíase en Galicia sin fondos económicos capaces de soste- isas publicacións que constituían hoxe orgullo dunha época da súa historia. María Miramontes coidando das modas femininas, pola súa calidade, de soia unha minoría benfadada, entregaba con lección as me- cras do seu arte pra ista e outras accións galeguistas do seu home. Eisi aqueles órganos de opinión coma "Claridad" e "Ser" tiveron após seu non o "ouro ruso", nin unha suposta protección masonica, senón, coa venda de exemplares e suscricións, as destras mans de María Miramontes que axudaba a suster co seu pecunio a Imprenta i Editorial Nos da Rúa de Vilar. Quen lle diría, por aqueles anos 1932 eu 1933, a iste mozo abogado aínda non iniciado entón na súa profesión, amigo paralelamente de Picallo, de Casal, e de María, con quenes ás veces se unían xuntado na hora do té no Café Español de aquela cidade, e que colaboraba con Casal no que podía, coma outros universitarios, hoxe, algúns, escritores ou profesionais de sona, que tiña de sere a tanta lonxanía de tempo i espacio nunha cidade lonxana de Santiago, ista de Buenos Aires, derradeira morada de María Miramontes e de Suárez Picallo, probe cronista das súas mortes no desterro, lonxe de todo canto tiñan amado intensamente e de aquelas ilusións de fai trinta anos. María Miramontes chegou a Buenos Aires, atinamos a lembrar, nos primeiros meses de 1937, e, ao día seguinte á súa chegada, frades nazionalistas vascos, compañeiros de viaxe dila e fuxidos coma ela da zona revoltada, defendéron unha misa na memoria de Anxel Casal na igrexa de Nueva Pompeya nista cidade, facendo ouvir as fieles os himnos de Galicia e Vasconia xun- guidos na súa adhesión á República. Foi, de certo, a primeira misa que así se celebraba no desterro. Des- pois a vida de María Miramontes foi unha vida de traballo e de so- ciedade, deira, anos mais tarde, volta- ba a convr matrimonio un parente seu. Pra ista muller traballadora, a quen tan'o debía Galicia, non houbo en tantos anos lembranza algunha, é mais, o nome de Anxel Casal un dos mais prestixiosos entre os caídos de entón, foise esque- cendo pra os actos conmemorativos da memoria de quenes se tiñan dito seus irmáns. Falamos dela axuntando seu nome ó de Suárez Picallo, pois ao apoio económico dela e de Anxel Casal debeu en gran parte o poder rematar a súa carreira de Abogado, entre 1934 e 1935, o enton ex-diputado das Con- stituíntes, que non voltaría a selo deica as eleccións de febreiro de 1936. Suárez Picallo era un home probe, non tiña ren seu coma non fose a roupa que levaba posta, moi pouco mais, e algúns libros que ía gar- dando, xunto con uns poucos ca-

dro e dibuxos de artistas amigos, na casa dos seus pais nos arredores de Sada. Todo canto tiña Picallo, logo de ter sido un brillante diputado das Constituíntes, collía na bolsa de viaxe que á usanza mariñeira traía e levaba consigo de Madride a A Cruña, a Santiago, onde quixera que as obrigacións políticas o reclamaban. A amizade de Anxel, María Miramontes e Suárez Picallo foi entranabel, como era, en xeral, a de todos aqueles que comulgaban no mesmo ideario alegusita, ten sido unha verdadeira irmandade. Os mozos sabíamos o que significaban pra Galicia ista xente de mais idade, e, no caso de Picallo, atopábamcs nil o guieira cartas de xunquir os intereses políticos de Gal'za unha inquietude social que nos interesaba paralelamente.

Picallo non recudía ó pasado pra atopar os fundamentos da persoalidade de Galicia, pra il o problema galego non era un problema que tivese necesidade de encostarse na historia, seu único apoio firme era a actualidade galega, a súa diferenciación, a súa e o problema máis urxente o da reivindicación económica e social de seu pobo. Por iso seu lingoaxe ten sido o millor comprendido dos labregos, obreiros e mariñeiros, nos actos que se organiza- ban e nos que participaban as mais ilustres personalidades intelectuales de Galicia. A súa ventaxa sobor dos outros oradores foi sempre a súa longa militancia sindical en Buenos Aires, o seu "extremismo" militante dos anos mozos. Tan excelente periodista coma orador, non esqueceu endexamáis nas suas intervencións utricas, na prensa, no Congreso ou no mitin, o seu orixen traballador, e, os problemas que plantexaban os labregos e pescadores tiñan de sere na súa solución, a pedra fundamental sobor da que se erguese a Galicia futura. A saúde arqueolóxica e fidalga de uns poucos copíase a realidade da Galicia viva, da Galicia que se debate na semimiseria i en dificultades económicas producidas, en grande parte, por un centralismo anacrónico, i, en outra, non menos importante, por unha herdanza de costumes seculares paralisantes pro desenrolo social e que a obriga, tradicionalmente, a emigrar en masa. Suárez Picallo coñecía, pola súa vida, os problemas de pobo galego e seu lingoaxe resultaba un dos poucos intelixibles pra maioría. N'cido nun fogar de labregos e pescadores o porvir de Galicia non

tiña pra il senso si non atacaba os males sociais que a apdrecen, xunto con problemas culturais e políticos que prantea a súa diferen- cencia. Coma il cavilaban Casal, ex-emigrante, e María Miramontes muller diste, modista, e a maioría dos mozos intelectuales de aqueles anos. For iso osto agora de evoca- los xuntos. A María Miramontes finada pouco denantes que Picallo eiqui en Buenos Aires, esquecida, descoñecida de quenes teñen sempre a Galicia nas horas de acougo nos beizos, a Anxel Casal, o primeiro grande editor galego, e a Suárez Picallo, que viviu decote coma un mariñeiro, sen mais propiedades que unha bolsa de viaxe e que levou a Galicia e ó seu pobo pra sempre no corazón. Pra moitos de nós terá de ser sempre, Picallo, desaxeitado, bohemio, unha das mais grandes e xenerosas figuras da Galicia do noso tempo.

En Veloi —Sada—, ollando o mar mariñán, nesta típica casa galega teñen nado Ramón e Xoán Antonio Suárez Picallo, dous rexos loitadores que deron a súa vida polas liberdades de Galicia

Picallo Quería que o Enterrasen no Fiunchedo

Sendo eu un neno, entre os anos 31 e 35, levado da man de meu pai, coñecín a Ramón Suárez Picallo en Santiago de Compostela, e adempredín a lle ter respecto e admiración, inda sen saber outra cousa dil, que se hospedaba no Hotel Europa a onde lle teño levado máis dunha encomenda do meu proxenitor quen me falaba dil coma un dos grandes homes de Galicia. Algúns escritos de Picallo daqueles anos fican gardados na miña casa.

No 1937 voltar de Sada no meu segundo viaxe á Arxentina reencontreime con il no Centro Petanzos de Bos Aires, nun agasalho que lle faguían. Leváralle como pequeno tributo meu cartafol de dibuxos de "Xentes do Meu Ruxeiro" que lle avivaron nise intre os relembrs dos seus eidos. Atopou familiares certas dispresións e verbas que non rixen máis que nas nosas Mariñas dos Freires. (No meu ruxeiro do Castro hai refráns que non serven máis que pra il, e algún o localiza con precisión en todo o universo, coma iste: "Se vai pra Sada, terra mollada." "Se vai pra Soñeiro, pon a roupa no xuguero". Suárez Picallo pasou a mente pola súa condición de eisilado político en función das causas que o determinaban. Tivo consideración da súa mala sorte de se ollar arredado vontariamente das terras polas que morría de saudade

e pleio de fé, de infinda fé, aceitando coma inamovível o seu destino, xustamente en función da súa fe en Galicia e nos seus homes, conscente da súa desesperanza individual dixome un día: —"Eu quixera ir morrer a Veloy e que me enterrasen no Fiunchedo".

O Fiunchedo caamaselle ó osedo, ó Campo-santo, de Sada. Fica á metade do camiño entre Sada e Pazos, ó pé da Eirexa parroquial, carentado ó norte nunha outa terraza asomada sobor da ría, un balcón dende o que se contempra unha das paisaxes máis fermosas do mundo. Ten a carón na outra banda da ría o Breamo, monte que emerge da iauga con forma de seo de rapazi, e que ó seu pé dorme Pontesdeume. Tamén se ve o Ferrol, a punta Coitelada, Perbes, Miño, Ponte do Porco, o Pedrido, Corleira e Sada e ó fondo os montes da Capelada e as estribacións das serras de Moncouso. Din as lendas, que nas noites de ardora os mortos non poden resistir a tentación e asómanse ó balcón do Fiunchedo e se pasman ollando como as ondas do mar arder: cando morren non ardeñ de Bañobre, catando a esperanza de que a morte e unha continuación da vida cando dela se desprende tanta luz. E algún morto se rube a un albre pra ver se aínda arde o lume no seu fogar de Fontán

seu sobriño Monchiño, que moran en Veloy na casa onde nasceu il e onde nasceron seus pais.

Veloy é un pequeno val nas aforas de Sada. Por il pasa unha estrada de terceiro orden que vai a Velgue, Taibó e Carnoedo. Os anos da guerra civil foron de traxedia pra a casa dos Picallo en Veloy. En agosto do ano 36 nunha finca que os Picallo tiñan en Veigue, coma nun fatídico anuncio, apareceron os corpos asasiñados de Xoán Antón Suárez Picallo, (outro inesquecibel galego pras as xentes que o coñecerón) xunto cos de Manoel Prego, Antón Carballeira e outros máis. O pouco tempo outro irmá de Ramón, Eduardo, perseguido, desapareceu sen que se voltase a saber dil, e os pais morren cáseque ó mesmo tempo.

Rematada a guerra civil Ramón Suárez Picallo encetou o seu pelexinaxe polo mundo coma fillo dun povo condeado, cangado co drama da súa Terra e a traxedia do seu lar. Sua irmán coída que entón non o deixaron entrar na Arxentina, e percorreu México, Estados Unidos, Cuba, Santo Domingo, Panamá Chile até que un fato de amigos consegue traguelo a Bos Aires no ano 57. Nos derradeiros tempos as cartas que recibía súa irmán María levaban a dramática ousesión de se ver morrer lonxe de Galicia.

Ramón Suárez Picallo tiña razón no seu pensamento sobor do problema galego, e fixo da súa vida unha dorosa testemuña, senlleira, da denuncia do mal. Non se relembran hoxe, acó, as lamentáveis equivocacións que se cometeron entón con Galicia coma espírito de vinga ou xenreira senón coma marco da súa circunstancia e co galego de que non se volvan a cometer máis equivocacións. Galicia non ten máis que un camiño, coma todo o mundo, e o seu porvir fica en quens saben por o amor ó próximo e sobor todo ó próximo desvalido, por riba de calisquer outra consideración.

000

Non sou amigo dos homaxes ós mortos pra o cual xa hai institucións ilustradísimas adicadas a isto; mais coma niste caso Suárez Picallo era un político, un alentador da causa de Galicia e do seu povo, pura, sen outros aliños, cerne e non codia, e podería ser esquecido, sería ben que os emigrantes galegos de Bos Aires, ou de toda América, lle colocasen unha placa sinxela na súa casa de Veloy que dixera algo así como:

"O 4 de Novembro de 1894 nasceu nesta casa o bo e xeneroso Ramón Suárez Picallo, emigrante, xornalista, abogado, político, quen amou a Galicia e ó seu povo labrego e mariñeiro e moreu de saudade en Bos Aires o 14 de outubro 1964 soñando con que algún día o levaran a enterrar ó Fiunchedo."

ISAAC DIAZ PARDO

Magdalena (Pcia. de Buenos Aires) nadal, 1964

NO CUARTO DE MIÑA NAI

por Ramón Suárez Picallo

Como mostra da fonda emoción que presidíu toda a labourea que escribeu no seu propio fogar de Veloy, ó voltar dunha viaxe patriótica de Suárez Picallo, publicamos este fermoso traballo de Xinebra.

Heime no cuarto de miña nai, men amado recuncho do togar nativo, santuario de tenrura, onde decorreron os anos xa lonxanos da miña nenés, a páxina albeira de pureza do libro da vida miña.

Eiqui está, santo Patrón deste altar, o vello Santo Cristo de pau de cerdeira, mantendo sempre, pese aos seus anos, aquele x sto de piedade amargurada. Diante dele eu recei as primeiras oracións; por meu pai emigrante, por meus abós mortos. Ele foi quen recibíu a derradeira ollada dos que se foron aos reinos do Alén e quen presidíu nas circunstancias máis trascendetais, os concellos familiares.

¡Cántas veces ouviche, ou vello Santo Cristo, o meu nome envolto na pr garía materna pedindoche a miña volta! Por iso, abendizoadá maxen do Rabí Mártire, eu acción-lleme diante de ti, e oferendoche por mellor oración, esta bágoa emocionada que rola mainíamente pola miña meixela.

A nobre hucha de nogueira, que garda mentelos de boda e panos bautismais, arumados de esprego recendente e lembranzas de doces amores e de f stas enxebres.

Ali o chineiro onde miña nai gardaba as larpeiradas que eu comel dourado, as froitas recendosas.

Ti sabes, pícaro armatoste, de moitas falcatruadas e máis dalgúns pecados contra o ste mandamento do Decálogo. Agora non estás máis fechado. ¡Non hai nenos na casa..!

E a mesa petru al sóbor da que se escriberen centos de misivas, ateigadas de anguria e agarimo. ¡Arelada mensaxen dos seres ben-amados! Mesa abendizoadá antes de cada xantar e de cada ceia pola man de meu abó. ¡Eu bicote, Ara sagratísima deste altar!

E ti, vello reloxo que segues marcando o decurso de vidas ben queridas, ausencias deloridas, non acabábeis esperas. ¡Cómo añori o tic-tac do teu péndulo, e o tanxir sonoro das tuas campanadas!

E este nobre leito, que foi nupcial, de nascimento e de agonía, de (Sigue na páx. 7)

A Comisión Directiva da Irmandade Galega, recollendo a suxestión do señor Isaac Díaz Pardo, para ónde unha praca lembradoira na casa de Veloy (Sada) onde nasceu Ramón Suárez Picallo, acordou por unanimidade dar doado comprimento a devandita suxestión do señor Díaz Pardo no decorrer do presente ano.

Manifesto de 120 Inteleitoais Galegos

Reclaman Solucions os Problemas do Agro

Damos a publicidade a un importante documento dirixido por 120 intelectuais galegos ó ministro de Agricultura do goberno de Madrid, nos que se recaman solucións ós angustiosos problemas do agro galego.

“Excelentísimo señor Ministro: “Os abaixo firmantes interesados por todo canto atinxe a vida do agro galego, sintense vivamente afectados pola inxenuidade existente nos diferentes estratos campesiños de Galiza, en especial os máis probes, e desexan xunguiren a súas voces ós máis prestixiosos colaboradores e redatores da prensa diaria e publicacións ós problemas do campo galego, decordo cos lexítimos intereses dos campesiños i, en beneficio, a súa vez, de economía nacional.

“E' dabondo observar a realidade da situación de Galiza, para comprobar que ós problemas seculares que afectan a estreiteza do noso país, sumáronse outros que, en conxunto, fan insoportábel a vida do campesiño galego.

“A ruína e a probeza da maioría das economías campesiñas; o descontento e a crecente emigración até o punto de que hai moitas aldeas e parroquias que fican sen xuventude; na queima de numerosos montes; en protestas e resistencias que fan lamentar feitos tan dolorosos como o ocorrido en Eireñas de Gratifeira, do municipio de Mazariños, provincia de Ourense.

“Por todo isto, nos diriximos a V. E. pra espor á consideración do goberno algunhas medidas urxentes que, ó noso xuízo facilitarían o desenvolvo da agricultura e, permitirían certa milloría no nivel de vida dos nosos sufridos campesiños.

1) REPOVOACION FORESTAL

“O campesiño galego non está en principio contra a repovoación forestal. Mais coida que está debe ser feita respetando os intereses da agricultura e gandería e, ademais, a opinión dos veciños das aldeas e parroquias interesadas. O campesiño galego pensa que deben repovoárense os terreos non aptos pra pastizais ou sementeirais de produtos agrícolas e non deben reduciñense de xeito algunhas zonas de produción agrícola, nin debecer os pastizais comunais pró mantemento da gandería.

“O beneficio da esportación daqueles montes tradicionalmente utilizados polas comunidades de veciños, repovoados polo patrimonio forestal do Estado, debe revertir a ditas comunidades.

2) A CONCENTRACION PARCELARIA

“Debe sere pleamente voluntaria. Só coa aprobación e a iniciativa dos campesiños pode sere eficaz. Débese realizar coa orientación fundamental de aumentar en toda medida posible, a dotación en terra das esportacións campesiñas máis modestas. A este respecto o Instituto de Colonización deberá adquirir e verter ó fondo de terras a distribuir, aquelas fincas e terras existentes no termo municipal que estexan incultas ou se achen insuficientemente cultivadas.

3) OS FOROS

“A abolición dos foros e de distintos subforos e rendas análogas que indagavan non poucas economías campesiñas e constituían unha onerosa carga pró labregos

e un freno ó progreso da agricultura.

4) CRETOS O AGRICULTOR

“Pedimos que se dea facilidade a solicitude de préstamos á agricultura, legislando no senso de evitar que o campesiño teña que constituírse hipotecas que en moitas veigas non son realizábeis por careza de títulos de propiedade, ou por estare ésta indivisa, e atopárense ausentes os condonos e hereditarios. Os préstamos ou cretos, deben sere concedidos con interés mínimo e coa súa fianza de traballo e a honradez persoais, pois doutro xeito a inmensa maioría dos campesiños non poden outeren un creto.

“Pedimos que o Banco Agrícola respalde a cooperación no campo, facilitando ás cooperativas o capital necesario ó dous por cen de interés e a longos prazos. O Banco Agrícola deberá facilitar asimismo ós arrendatarios e aparceriros que desexan mercar as terras que traballen, o efectivo necesario, amortizábel en vinte anos. Ademais dos préstamos, o Estado ten de contribuir mediante unha aportación importante a fondo perdido, ás obras de transformación e melloras que leven a cabo os campesiños modestos, sexa individualmente ou agrupados en cooperativas.

5) SERVICIOS DO MINISTERIO DE AGRICULTURA

“Pedimos un milloramento sustancial dos servizos do Ministerio de Agricultura. Estes deben dispor de persoal competente e doadamente retribuído; deben posuer meios contra as pragas e as epidemias a contar con laboratorios modernos. Os gastos que ocasionen os servizos do Ministerio de Agricultura deben correr a cargo do dito Ministerio.

6) AS COMUNICACIONES

“Solicitamos a construción de vías de comunicacións; o arranxo das existentes, e o milloramento xeral dos medios de transporte, que faciliten o milloramento da vida campesiña de Galiza co resto da Hespaña.

7) O CATASTRO DE RUSTICA

“O xeito de como se levou o actual Catastro de Rustica, deu como resultado, que moitos campesiños non poden identificaren as súas fincas nas certificacións do Catastro e, compaxinaren éste cos títulos de propiedade, á vez que se producen duplicacións de contribución territorial, e, uns campesiños pagan impostos que corresponden a outros. O mesmo tempo son flagrantes as disparidades que existen nos líquidos disponibles entre terras de calidade e rendementos idénticos. Por todo isto se impón a completa revisión do Catastro en vigor.

8) CARREGAS FISCAIS

“A probeza e o atraso do agro galego” deberá estimular ó Estado a realizar concesións desgravatorias que estimulen a produción agropecuaria. Por isto solicitamos: —Suspensión do arbitrio ou importe encol da riqueza provincial xustificada teoricamente pols es-

cedentes de produción, escedentes dos que non dispoñen o 90 % dos campesiños de Galiza.

—Modificación do importe de dereitos reais que na actualidade fai que en tres xeracións, a propiedade ou o seu valor equivalente pase a mans do Estado. A modificación de dito importe deberá realizárense de xeito tal que favorezca os intereses dos pequenos e medianos propietarios, e grave progresivamente as grandes herdanzas.

—Liberar do pago de contribución agropecuaria e outros impostos ós labregos cujos ingresos non acadan o salario familiar.

—Supresión das innumerábeis taxas e cánones que agobian ós campesiños e entre elas e moi concretamente a taxa de rodaxe e arrastre.

—O canon de Hixiene Pecuaria de subsistire, debería sere a condición de que as vacas sacrificadas por tuberculosis sexan ós campesiños a prezo de feira.

9) PRESTACIONES PERSOAIS

“Pedimos se finde coas prestacións persoais impostas ós campesiños p los municipios prás traídas de augas, etc. O Estado e demais organismos públicos, deben realizar esas obras sen someteren ós homes do agro á humillación que representan as prestacións.

10) PREZOS REMUNERATIVOS PROS PRODITOS DO CAMPO

“A necesidade de establecer prezos remuneradores pró produtos agrícolas, gandeiros e forestais, que finde ou atenúe a situación anormal de que, mentralos campesiños reciben prezos baixos, os consumidores se vexan obrigados a pagaren por ditos produtos prezos esorbitantes, pranteja a adución das medidas seguintes:

—Transformar os organismos de intervención e monopolio en organismos reguladores que adquiren a prezos remunerados os produtos que lle venden voluntariamente os campesiños.

—Que a fixación de produtos como o lúpulo, o leite e outros cuia industrialización se acha en mans de empresas monopolistas, se determine dacordo con custe de produción e coa participación dos campesiños interesados.

—A importación de madeiras do estranxeiro fixo descer a venda e os prezos de madeira galega, con moito prexuízo prós labregos que posuen arboredos. Pedimos que o Estado adoute as medidas de protección e revalorización que son mester a efecto.

11) IRMANDADE DE LABRADORES E GANDEIROS

“Finalmente é un clamor dos campesiños de nosa terra, que se imprima un cariter verdadeiramente campesiño as irmandades. Pedimos que este desexo sexa satisfecido. Consideramos que as Xuntas Diretivas das Irmandades deben sere de libre elección dos campesiños, co cal podería lograrse que fosen elixidos os máis coñecedores dos problemas agrarios e máis interesados neles. Tamén é xeral o criterio de que é inxusto que o campesiño tribute en máis dunha Irmandade e de que debería despertarse a voluntariedade de pertencencia a ditas Irmandades.

“A noxa concencia de intelectuais galegos é a que nos apulou, señor ministro, a elaborar as presentes consideracións e peticións que respetuosamente elevamos a V. E.”

Firmado por: Amadeo Varela, abogado; José María Castroviejo, escritor; Luís Moure Mariño, notario, escritor; Ramón Baltar, médico; Celso Emilio Ferreiro, poeta, Valentín Paz Andrade, abogado; Xesús Ferro Couso, doctor en filosofía y letras; Alonso Montero, catedrático; Emilio Alvarez Blazquez, escritor; Gabriel Plata Astray, catedrático; Albino Núñez Domínguez, escritor; Rubino Perras, pintor; Antón Beiras, oculista, Francisco Porto Mella, abogado; Xosé Cal, médico; Antonio Varela, abogado; X. Méndez Ferrín, escritor; Antón Rivas, novelista;

María Poupin, profesor de idiomas; Xosé Caamaño, abogado; Mancel Murillo, abogado; Lois Rivas Casal, licenciado en derecho; Alexandre Barlosos, abogado; Manoel Varela Buxan, comediógrafo; galego; Pedro Gómez, administrativo; Manoel Sánchez Aguirre, licenciado en derecho; Antón Rodríguez Cadarso, licenciado en derecho; Xosé Pérez, abogado; Antón Santamaría, estudante; Xacinto Estévez, licenciado en derecho; Casas Fernández, abogado; Lois Donol Arias, abogado; Mercedes Suárez Díaz, abogado; Xosé Docanto Frasego, estudante; Velázquez Capelan, administrativo; Guillén Abejino, abogado; Manoel Besval, deliñante; Casimiro López, perito agrícola; Pedro guez, licenciado en derecho; Manoel Gómez, abogado; Santamaría Arroxo, abogado; A. Manzan, médico (siguen las firmas).

NOTA. — Esta petición foi remendada a tódolos xornais de Galiza.

AUTORIDADES DO CONSELLO DE GALIZA PARA 1965

Na súa derradeira xuntanza do ano pasado este patriótico organismo, que ven cumprindo unha intensa e sinificativa tarefa a prol da recuperación das nosas liberdades nacionais, designou as súas autoridades para o presente ano. Elas ficaron constituídas desde xeito:

Segretario Xeral: D. Antón Alonso Ríos; Segretario de Goberno e Coordinación Xeral, D. Antón Alonso Pérez; Segretario de Aitas, D. Ricardo Flores. Comisión de Facenda: Presid., D. Daniel Calzado; Segred., D. Santiago Suárez; Tesoureiro, D. Lois Fuentes. Comisión de Relacións: Presid., D. Segundo Pampillón;

Segred., D. Manoel Martínez Lamela. Comisión de Cultura: Pres., Dr. Alberto Vilanova; Segred., D. Manoel Pedreira. Xunta Consultiva: Pres., D. Uxío García. Delegados ante Galeuzca: Dr. Fiz A. Fernández, D. Segundo Pampillón e D. Bieito Cupeiro. Delegado ante o Centro Republicán: D. Segundo Pampillón. Oficina de Prensa: D. Moisés Da Presa, D. Lois Guede, D. Ricardo Flores, D. Manoel Pedreira e D. Manoel Pazos. Conselleiro na súa condición de Presidente de Irmandade Galega: D. Antón Represas.

Ademais foron confirmadas as Delegacións do Consello en París, Montevideo e México.

UN POEMA DE MANUEL MARIA

A nova xeneración galega está dando mostras dunha fonda sensibilidades en col dos problemas patrióticos sociais da nosa terra. E como sinificativa mostra dese sentir publicamos este xurdio poema do xoven poeta Manuel María, un dos máis bariles valores da xeneración moza do país galego.

ACUSO A CLASE MEDIA

Acuso a clase media —grandes e pequenos burgueses— porque eles foron e son os que traicionan o espírito sinxelo, enxebre i antergo de Galicia. Perteñezo ó povo e falo no seu nome. Falo en nome dos mariñeiros, dos labregos, dos ferreiros, dos criados de servir, dos zoqueiros, dos muñeiros i arrieiros; dos homildes carpinteiros de ribeira; dos alugados que iban a Castela; dos caseiros que non teñen terra de seu; dos que se ven obrigados a emigrar; dos probes de espírito e dos probes de pedir; do coitado xornaleiro que de sol a sol aínda anda virando a terra co arado romano. Falo en nome de todos aqueles que, anque teñen razón, non lle la dan. Acuso a clase media de egoísmo, de non ser solidaria co seu povo, de brutalidade e de iñorancia, de lle bicar os pés ós poderosos, de traficar coa fame e coa miseria; de vivir na súa terra, despreciandoa, intentando borrar o seu idioma, querendo matar o seu espírito, asesinando o seu ser diferenciado. Acuso a clase media de servil, de axionllarse diante dos que mandan, traicionando ós seus, a xente sua, ó povo indefenso i aldraxado. Acuso a clase media de imitar os modas que impoñen en Madrid e de pechar cobardemente os ollos ás realidades que teñen diante sí. Clase media, grandes e pequenos burgueses, comerciantes enriquecidos co estraperlo; viñateiros, aceiteiros, contratistas; abogados sin lei e sin concencia; propietarios de casas e de contas corrientes; burocratas que adulades ó amo e que esquencedes ó povo do que vides; xentes que comerciades coa emigración, coa fame, coa inxusticia e coa miseria; ladrós que percurades tiduos nobiliarios; asesinos que mercades indulxencias e autos derradeiros modelo que vos leven ó ceo, jno nome do povo, eu vos acuso!

Cobarde Ataque a Lois Ares

Nun dos derradeiros números do “organillo” falanxista “Faro de España”, aparés un ataque contra o bibliotecario do Centro Galego Sr. Lois Ares, que revela unha vegada máis, toda a ruindade moral duns señores empeinados en servir ós nemigos de Galiza, actuando na líña da antipatria, de traición os irrenunciábeis intereses da nosa Terra.

Con necia e torpe intención —que amonstra a coñecida mentalidade de beata cursi e crítica do seu director— “turra” no comentario que nos ocupa, contra aspectos do labor que cumpre o Sr. Ares na súa función de bibliotecario, co malicioso e deliberado intento de provocar a intervención de Xunta Executiva dentro da cal, e ceais tamen entre certos empregados xerárquicos, incapaces de alcanzar o nivel cultural do Sr. Ares e faltos por elo de autoridades pra o atacar directamente, alentan o histórico desafogo de “Faro de España”.

Certamente resulta penoso por de releu que haxa xente capaz de tanta cobardía e tanta baixeza moral, como é a de atacar a un empregado subalterno, calando o mesmo tempo toda referencia a quéns teñen a responsabilidade do bon ou mal desempeño que dito empregado cumpre no seu labor. Máis todos cantos tratan e coñecen o actual bibliotecario do Centro Galego, saben da súa capacidade, da súa dedicación, do seu trato cordial, e sobor de todo —e isto é o que provoca a xenreira histórica do voceiro falanxista— do seu permanente amor a Galicia, da devoción cáseque mística que sinte pola súa cultura e por todo canto a define e caracteriza como a un país diño de respecto e comprensión.

A COLECTIVIDADE GALEGA LEMBROU O EXEMPLO DE IRLANDA A CASTELAO NO SEU XV CABODANO

Co gallo de se cumprir o XV cabodano da morte de Castelao a Comisión Intersocietaria Galega, organizou diversos actos que poñen de releu a devoción da Galicia emigrada polo seu grande guieiro desaparecido así como o rexo sentimento nacional que aurenta a vida da nosa colectividade.

AUDICION RADIAL DO XOVES 7 DE XANEIRO

Prevía apertura do acto con axeitadas verbas do Sr. Victor L. Molinari encol da trascendental figura de Castelao, foi executado o Himno Nacional Galego e asegurado o Dr. Ramón Valenzuela Otero pronunciou un breve e vibrante discurso sinalando a identificación da obra e do pensamento de Castelao coas mais enxebres esenciais de Galicia e do seu povo.

Findadas as derradeiras verbas do Dr. Valenzuela, xordeu grave i evocadora a voz de Fernando Iglesias ("Tacholas") no recitado do poema "De qué morte morreu a nosa prenda" do gran Cabanillas, adicado a Castelao.

Fechou este patriótico acto radial o señor Juan A. Solari, deputado nacional polo Partido Socialista Democrático, quien desenrolou unha brillante semblanza de gran figura de Castelao no seu percorrido histórico a prol do seu apostolado, como guieiro de povo galego.

FUNERAL CIVICO NO PANTEON DO CENTRO GALEGO

O domingo 10 ás once da mañán, o Centro Galego conxuntamente coa Comisión Intersocietaria Galega, realizaron un funeral civico en lembranza de Castelao.

Con asistencia de numeroso público, deu comezo o acto cunha fervoada oración a cargo do Secretario do Centro Galego, señor Manuel Silva; a seguido polo Intersocietaria, falou o señor Antón Alonso Ríos, Secretario do Consello de Galiza e a Comisión Consello de Galiza.

Após foron pousadas ó pe do saztego que garda os restos de Castelao, sendas oferendas florais a nome do Consello de Galiza, Centro Galego e a Comisión Intersocietaria Galega.

ACTO NO PAZO GALEGO EN OLIVOS

O domingo 10, ás 12 horas, con abultada presenza de xente nosa, a Comisión Intersocietaria Galega, realizou un emocioado home-xe a Castelao, ó pé da súa estatua erixida nos xardíns do pazo Galego do Centro Pontevedrés, en Olivos.

Abríu o acto o Presidente do Centro Pontevedrés, señor Cándido Rey, quen pronunciou un vibrante e conceituoso discurso, o que, polo considerar de grande interese, trascribémolo na súa maior parte.

...Dixo Castelao: "A min abóndame un currunchito galego e a delicia de ver a nosa paisaxe i escoitar o noso idioma."

"Eu creio que dende a máis pequena fiesta pode se comprender a grandeza do mundo".

"E despois de ter percorrido moitos camiños estranos en contra da miña vontade, decíro, que o nacer, vivir e morrer nunha mesma terra, é a sorte máis grande que se lle pode desexar a unha criatura, pro a condición de que na terra nativa haxa xustiza, pois sen iso tamén hai desterro na propia terra."

Grandeira lección que aínda moitos homes teñen de aprender. Canta valentía, canta sinxeleza, canta sabiduría, canta integridade, canto sentimento, canta intuición para proxeitar un futuro, e por sóbor de todo, canta conducta exemprar como insinío inmorrante de todas as xeneracións galegas por vir... Castelao, que non era un home de ises señores graves e vanidosos que postos dentro de un gabinete dá órdes, moitas veces con senso arbitrario, que tampouco se manifestou nunca como un demagogo —filosófico-social. No era un políctico profesional, senón un patriota medido na política para incidir, para

gravitare ante a política nefasta do Estado centralista hespañol ou castelán, e conquistar eisixir de tal maneira, os sagros dereitos de pobo diferenciado da nosa Patria galega. Xa queda cumprido, lembrado, o noso homaxe de iste ano ao fillo máis grande de todos os tempos que produciu a Terra Nai. Pero o que aínda non pode

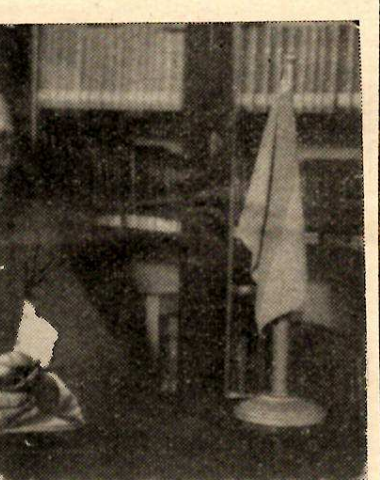

considerarse cumprido e satisfeito, é a nosa obriga de facer canto podemos facer, xa que está ó noso alcance, na colectividade da que somos integrantes na nosa calidade de dirixentes ou asociados, pra vir algunha vegada a iste ou parecido currunchito donde haxa que honrar a Castelao, e berrar coa satisfacción do deber cumprido. Querido irmán e guieiro: recollen os froitos da tua semente, a nosa colectividade, que xa estaba vivindo cos pés no camiño do cimenterio, é decir, morrendo en vida, sen dúbida guiada polo teu espírito, desexosa de poder tomar parte en algún intre no cambio histórico que cada vegada máis avexina para a Patria que ti e nós coñecemos afeollada e fementa; deixando atrás vellos e caducos prexuízos aldeáns, xúnguese pra posibilitare unha obra de conxunto que pode asombrar a propios i estraños, tales serán as súas realizacións en favor e proveito da nosa comunidade.

Hai xa un fato de galegos de probada fe i actuación galeguista, que están dispostos a desfaler velhas estruturas, tan inoperantes como fillas dunha rutina en incomprensiva incompatibilidade cós tempos que corren oxe polo mundo que xa se muda, se transforma, se moderniza se mecaniza, baixo unha nova tónica de máis progreso, con proieccións dun futuro insospitado e venturoso. A nosa Terra, a nosa colectividade e todos nos, estamos n-ese mundo, somos habitantes dil. Temos a obriga de renovarnos, artellando un soio e grande organismo que aglutine a toda a colectividade. Este novo Centro Galego Cultural - recreativo - deportivo e con senso de política eminentemente galega e cara a Galicia, fará o milagre de axuntar canto aínda queda de bó n-ese irritante e infecundo minifundio societario, carente de posibilidade algunha para efectuar nada constructivo. Os importantes patrimonios axuntados, a grande cantidade de emigrados idealistas que agora traballan para un mesmo organismo poderoso e máis galego que nunca, as posibilidades de todo orde que lle permitir traquer personalidades galegas a Bós Aires, editar un soio pero poderoso periódico con doutrina galega, as realizacións que serán cousa certa no campo recreativo e deportivo para atráguer a nosa beira ós nosos fillos e descendentes galegos: en fin, vendo e fermosura dunha labourea aproveitada para que renda proveitosos froitos, pensamos non estar trabucados, si agora temos máis autoridade moral para honrar canto representa para nós a tua esprendorosa vida, como tamén a obra inmorrante que ofrenda che a Patria que tanto amache e soupeches defender.

Galegos de Bós Aires. Isto ten que levarse a cabo. Xa está no miolo de moitos de nos. Penso que a idea, por ser boa ganará axiña máis partidarios. Encontraremos pedras no camiño. Non importa, ante a grandeza que ilo ha de re-

presentar para todos os compoñentes da nosa comunidade; o que é bó e importante da Galicia emigrada. Deixemos atrás os pusilánimes, si é que os hai. Os Centros Provincias, a Federación, os Centros de Betanzos e Corcubión, amén de outras sociedades que queiran irmanarse con nós facendo o feixe humano meirande con-

que podemos soñar, teñen xa o proieito de esconmenzar os traballos para a concreción da grandeira e histórica empresa. Adiante, sin pensar nas dificultades que se presenten, que xa non serán tantas, pois, as circunstancias, traballan ó noso favor. Hai sociedades na nosa colectividade que xa non lles queda máis que o nome. Axudémelas para que teñan unha segregación con certa dignidade. Fagamos o grandeiro feixe de galegos unificados, nun soio organismo, cun único comando, aínda que con moitas sub-comisións de traballo orgánico e constructivo, que pola súa obra e programática, adquira a importancia i a prestancia de unha colectividade respetable e respetada con pulos e prestixio acordos con canto representamos os galegos neste país argentino e hasta diría dos galegos do Río da Plata. Irmáns, hai que abrir unha nova época. Temos que demostrar deica onde chega o noso xenio, e de canto é capaz o noso ideal, procurando outros vieiros máis axeitados e proveitosos pra concreción dunha labourea pra por baixo a sagra advocación de Galicia. Temos de meditar se ista Galicia. Ideal como Castelao chamárala ó conxunto das nosas entidades, fan a obra que, inclusive, chegado o intre, podería incidir sober o destino de Patria que algunha vegada terá de redimfirse de tanto sufrimento, de tanta irritante inxustiza. Nós, os galegos de Bós Aires, pra lle non dar noxo ó sagro espírito de Castelao que nos vixia e non atenta cotra o seu permanente descanso na ringleira da Santa Compañía de tódolos galegos ilustres, temos de sere autores e actores dun feito histórico que, de se concretar i encetar a súa imesa labourea cultural, re-creativa e deportiva, con plenitude social e aínda con contido da nosa política, san encol da patria afeollada e infeliz, faría o asombro diante propic i estraños.

...Aseguido o señor Cándido Rey findou o seu manífico e ourentado discurso cunha emotiva invocación a Castelao, e a unha Patria Galega ceibe e feliz.

...Aseguido o señor Cándido Rey findou o seu manífico e ourentado discurso cunha emotiva invocación a Castelao, e a unha Patria Galega ceibe e feliz.

...Aseguido o señor Cándido Rey findou o seu manífico e ourentado discurso cunha emotiva invocación a Castelao, e a unha Patria Galega ceibe e feliz.

No cuarto de miña nai

(Ven da páx. 5)

bizaba, premio das boas accións. O sonos lediciosos e de sonos tristesiros. Na "mornidade emocional das tuas roupax de lño caseiro eu quero repousar a miña cabeza febre-cente, cáseque louca.

E na vella cadeira de bimbios xa algo desvencellada polos anos, o meu corpo e a miña i-alma arclan descansaren, despois do longo penlengrinaxe, e soñar nos tempos que foron...; mais non podó!

A' miña destra está o porta-libros de miña nai. Est'ndo a man e púsoa nun deles, ao azar. É un librío de capas mouras e a lenda dourada que di: "Ancora de Salvación"; Libro da vida e libro da morte! Nas primeiras follas ade-

No xornal "La voz de Galicia" da Coruña, sinado polo Xohán Naya, apareceu un artigo co suxectivo tido de "O Exemplo de Irlanda" que, como todo o que se refire á nosa ancestral irmán do norte, móvenos un especial intrés.

Agora ben: O señor Naya fala en col do estraordinario desenrolo económico industrial coa conseguinte liquidación da dramática emigración, ponto atal, e isto engadímolo nós, que situan hoxe a Irlanda, segundo as estadísticas, nun dos povos millor alimentados da Europa, que xa é moito decir, se consideramos que, até non fai moitos anos, Irlanda era o clásico país das fames, precisamente, cando estaba baixo a opreixón do Imperio Británico. E cando a colleita das patacas —elemento básico de alimentación do asoballado povo irlandés— fallaba, ineisotablemente o ritmo emigratorio de por sí elevado, convertíase en fuxida en masa. Sinxelamente, fuxíase da fame.

Mais esta dramática situación que non aclara, ou cala, e coidamos que o señor Naya o non ifiora, é económico-social produciuse baixo que este estraordinario desenrolo o imperio da autodeterminación nacional do sufrido e baril povo irlandés.

E por iso que o exemplo é moi desparello. Irlanda é ceibe e soberán, mentar que Galiza está inermemente espiritual i economicamente baixo o asoballo colonial que lle impón o Estado hespañol. Daí, a disparidade, a diferenza que os galegos temos de superar, se queremos salvarnos; e a salvación tera de vir de nós mesmos, do noso propio esforzo, da nosa propia loita como povo con vontade colectiva pra resolvermos os nosos problemas sociais i económicos... e a nosa dignidade nacional.

O nome de Irlanda ten pros galegos e concretamente pros coruñeses, resoanzas lendarias. Lémbrase as historias e as sagas dun e outro povo, que son tan comúns, así como tamén os seus costumes, edificacións, moimentos megalíticos, dereito consuetudinario, etc. Non en váo se afirma que deiquí, das costas coruñesas, saíron os povoadores da belida Verde Elrin."

"A lenda herculina dá por certo que na súa torre milenaria había un espello, dende o que se podía clar aquelas terras..."

"Irlanda tivo semellantes problemas que os de Galizia, e sofríu fa-

mes tremendas, como aquelas de meidados do século XIX que coase a despovoaron. Mais, povo forte e con confianza en si mesmo, foios superando pouco a pouco, inda que non no grado que ela cobizaba. A emigración viña sendo un mal antigo que privaba aquela raza dos seus milliores homes en beneficio doutras nacións, ás que os irlandes deron vigor e grandes pulos".

"Os sos flogos i economistas galegos de derradeiro terzo do século XIX, puñan como exemplo de superación das suas pauliñas ós bravos irlandeses. E asíñ Brañas, o carballedes insinío, houbo de compor uns versos estimulantes pra nós nos que como estribelo se decía:

Erquete e anda,
como en Irlanda, como en Irlanda".

"Agora parez que van desaparecer todos os problemas económicos que Irlanda tiña prantexados. Os observadores —ó decir do xornal— estanse dando conta do troque que ali esua a se operar"

"O novo espírito irlandés está representado na figura de Sean Lemass, o home sereo e práctico, que fai cinco anos sucedeu ó primeiro ministro Ramón de Valera. O seu acauz programa de industrialización criou novos empregos e riqueza. A diminución da povoación era unha amenaza latexante á supervivencia de Irlanda como povo".

"Mais dende 1955 foron construídas en Irlanda 160 fábricas con capitais irlandés i eistranxeiro, e hai outras cincuenta a punto de se findende radios transitores e pianos dar. As novas fábricas criaron 21 000 postos de traballo e fabrican até grúas pesadas e quentadores de petróleo".

"A produción industrial aumentou nun 28% entre 1958 e 1961. Demáis está dicir, que este trunfo está retendo o éisodo da povoación. E o número de emigrantes decreceu tan consideravelmente, qu até son moitos os qu voltan a traballaren outra vez na súa terra".

"¿Non é ilo admirábel? Sería de celebrar que os dous Pólos de Desenvolvemento con que Galizia vai a se enfrentar agora, serviran pra outro tanto como Irlanda conseguiu recentemente. Poñamos a nosa ollada aí e imitémoslle. Sigamos o seu exemplo e repitamos con Brañas: Erquete e anda,
como en Irlanda, como en Irlanda".

A SITUACION POLITICA NA HESPAÑA

Tal como xa temos comentado en ocasións anteriores, a situación política na Hespaña ten entrado nunha xeira de desintegración que fai ver a posibilidade dun proximo albo-rexar das nosas liberdades.

Novamente os estudantes, esa xuventude heroica que está interpretando barilmente os mais enxebres sentimentos populares, teñen dado unha mostra exemprar na loita contra a dictadura falanxista. Primeiro os estudantes da Universidade de Madrid e logo os das demais Universidades hespañolas, desafiando as prohibicións das autoridades, reclamaron o seu dereito a elixir os seus propios dirixentes sindicais de xeito tal que o propio goberno resolveu reestructurar as organizacións estudantís. Estamos pois nun compás de espera, vi-

viñantes pra que non podan escamotear o trunfo acadado.

Desexamos destacar a intensa repercusión que tivo en Santiago de Compostela este movemento estudantil, rematado cun señalado incidente no Hospital dos Reises co gallo das Festas Minervaes.

Coincidentemente tense producido en Madrid unha manifestación obreira reclamando tamén as liberdades sindicais, manifestación que xuntou a máis de cinco mil obreiros, apesares da tremenda represión policial e das ameazas anunciadas polas autoridades.

Nesta propeza dun feliz alborexar das liberdades, os galegos da Terra e da emigración debemos manternos a cispleita para sumar o noso esforzo e tamén para evitar que podan ser bulrados o nosos dereitos nacionais.

prendín as oracións dos nenos na primeira comunión, alborada da vida, e nas derradeiras linn: a ladaña dos agoniantes a meu abó no trance supremo, na hora do seu sol-pór.

Este libro, que eu lia diante de miña nai na igrexa parroquial, mentras o vello abade oficiaba o Santo Sacrificio estreméceme de medo. E cando vou chegar ás derradeiras follas, volto a pó-lo seu sitio entre os outros sen me atrever, nen siquer, a lles tocar. Pola fenestra aberta entra unha

bris mariñeira, sutil, e perfumada. Os paxaros voan cara aos seus niños, seus fogares abalados polo vento. Na lonxanía o Sol vai deitarse no mar, seu leito de azul eterno. E eu olo o vi-ro por onde aquela crúa mañán de marzal botei a andar rumo ás terras de emigración. Ao ollar aquele carreiro, volto os ollos que tropezan cós de miña nai. E musito con voz trememente:

¡Miña casaña!
¡Meu lar...!
En Veloy, no meu fogar,

MONUMENTO A CASTELAO FOI SANCIONADA A LEI

A noticia de se ter concretado a lei pró moimento ao patriota galego Alfonso Rodríguez Castelao, comoven de xeito xubiloso a nosa coledividade. A mesma foi confirmada pola Cámara de Deputados na súa derradeira sesión ordinaria do mes de Outubro coa adhesión unánime de todos os sectores que a compoñen, finando así a xestión encetada anos atrás polo deputado Rubén Víctor M. Blanco, e actualizada agora na Cámara de Senadores onde o doutor Blanco ocupa unha banca.

A continuación transcribimos os fundamentos de tal proxecto: Señor Presidente:

O proxecto de lei que someto á consideración deste honorábel corpo é a reprodución de iniciativa que xuntamente cós por entón deputados nacionais don Francisco Rabanal, José Murias, A. Ricardo Fuertes, Ricardo Lavalle, Alberto Zubiarre, Angel Freytes, Alfredo Bilbao, Juan F. López Aguirre y Eleodoro M. Cortazar, presente na Cámara de Deputados da Nación o 8 de Novembro de 1961.

Decía eu daquela, nos fundamentos do meu proxecto.

"O proxecto de lei que presento á consideración da Honorábel Cámara, ademais de ser a expresión dun xusto e merecido homaxe e responder a un longo e imperavil desexo, é fundamentalmente —xustiza é destacalo— a concreción dunha inspiración do Honorábel Concello Deliberante da cidade de Buenos Aires.

"En efecto; por ordenanza municipal número 16.357 sancionada o 14 de Xullo de 1960, denomínase Alfonso R. Castelao á prazoleta limitada polas ruas Bernardo de Irigoyen, Estados Unidos, Bernardo de Irigoyen (Este) e Independencia, da Capital Federal, nun outo e conceituoso homaxe, no qual os concellais señorese Mamini e Tempa —autores da feliz iniciativa— Cuello e señora de la Peña, espresaron os altos méritos da excepcional figura que foi o patriota galego Alfonso R. Castelao.

"O autor da iniciativa debe superar a tentación de documentar en detalle a sinificación de Castelao, figura de excepción na política e na riquísima vida cultural e artística de Galiza. En prodixiosa aitividade, presidida por un fondo fervor e por unha lealdade que non coñeceu xamais declinacións, foi político, médico, orador, pintor, escritor, autor teatral, debuxante, intelectual e humorista. E todo o fixo ben.

"Alfonso R. Castelao implicou dentro da Galiza emigrada a voz de esperanza, da esperanza sabidamente razoada, sen alardes premonitorios e sen aducias coercitivas. Ninguén como ele para saber que todo debe madurar, sobre-tudo, nunha Europa trafegada por tradicións de longos anos e nunha España secular que aínda non aglutinou a súa raigame de povos e que ele sería fundamentalmente como un conxunto de coledividades autónomas, irmanadas e unidas no superior ideal nacional. Poriso, afir-

mando a tradición galega neste marco, viveu e morreu rodeado do respecto e consideración dos dirixentes doutros grupos nacionais —vascos e cotaláns en especial— que respetáron a súa loita e comprendéron a súa mensaxe.

EMIGRANTE

"Emigrante dende a súa primeira infancia, o seu destino americano tróuxoo a Buenos Aires e os seus primeiros amañeceres —alí no povo de Bernasconi— confirmáron o noso hourizonte de pampa. Recordaba sempre esa imborrábel visión infantil coa sombra do ombú simbólico, que o non abandonou despois, nunca, nas súas relacións humanas. Pódese afirmar que ese comezo americano en terra arxentina sinou despois, para toda a súa vida, o seu periplo de home e de artista. E máis tarde de político, cando o seu país desviando roitas historiadas, puxo a desazón dunha loita fraticida entre o pó dos camiños.

"Foi alí cando Castelao se xogou inteiro polo prestixio de Galiza. Antes habíao feito durante a República, que o levou ás Cortes en representación popular. E habíao confirmado no Estatuto, onde o povo galego ratificou en impresionante e imensa maioría o seu desexo de autonomía.

"Loitou e breigou por esa autonomía como político, como orador e como artista. Sinala ben Lois Secane ("Galicia Emigrante" Nº 17, año 1956) que os "affiches" de propaganda no plebiscito da autonomía de Galiza, realizados por Castelao, "dician máis do saibo do Estatuto que un mitin"; "affiches" resobor grabado en linoleum para as pobres arcas dos partidos políticos galegos, pola súa barateza".

"E cando a autonomía debía ser sancionada, o cálculo frío dos resentidos desbotados —casta e rutina— fixo ferver o sangue baixo os céus estrelados.

"Castelao termou a pé esa andanda, e cando a esperanza morría entre índices acusadores e a indiferenza internacional dos tralleiros da historia, percorreu no exilio a verba de orde para contiuar.

"Foi entón cando Buenos Aires lle deu acobillo —sober o fio da mesma pampa inicial—, e aquí loitou, e aquí apuntou o seu destino emigrante á cata dunha Galiza ideal que algún día dirá a súa vez diferenciada. De esa Galiza popular que alumina a súa excepcional peza oratoria "Alba de Gloria", pronunciada en Buenos Aires o Día de Galiza do ano 1948 e publicada en primorosa edición do ano 1951, que honra ao Centro Galego de Buenos Aires.

"Despois de pintar alí Castelao unha alborada de gloria na terra galega. "Donde as planuras de Lugo, inzadas de bidueiros, até as rías de Pontevedra, oureladas de piñeiros; dende as serras nutricias do Miño, e a gorza montañosa do Sil, até a ponte de Ourense, onde se peitean as augas d-entrambos ríos; ou dende os cabos da costa brava onde o mar tece encaixes de Cama-

riñas, até o curuto do monte de Santa Teira, que vence coa súa sombra os montes de Portugal, por todas partes xurde unha alborada de gloria. I evocar con poderosa imaxinación á Santa Compañía de imortaes galegos, di Castelao que, "cando a Santa Compañía de imortaes galegos, que acaba de pasar por diante da nosa imaxinación, se perde na espesura dunha froresta lonxana, con esa mesma imaxinación veremos xurdir do Humus da Terra nai, da terra da nosa Terra, saturada de cinzas humanas, unha infinda moitedume de luciñas e vagalumes, que son os seres inominados que ninguén lembra xá e que todos xuntos forman o substractum insobornábel da patria galega. Esas ánimas sen nome son as que criaron o idioma en que eu vos estou falando, a nosa cultura, as nosas artes, os nosos e costumes. i en fin o feito diferencial de Galiza. Elas son as que, en longas centurias de traballo, humanizaron o noso territorio patrio, infundíndole a todas as cousas que na nosa paisaxe se amosttran o seu propio espírito, co que pode dialogar o noso corazón antigo e panteista. Elas son as que gardan e custodian, no sea da Terra-nai, os legados múltiples da nosa tradición, os xermes incorruptíbeis, da nosa futura h'istoria, as fontes enxebres e purísimas do noso xenio racial. Esa moitedume de luciñas representa o povo a enerxía colediva, que nunca nos traicionou, a enerxía colediva que nunca peresce, i, en fin, a esperanza celta, que nunca se cansa. Esa infinda moitedume de luciñas e vagalumes, representa o que nós fomos, o que nós somos e o que nós seremos sempre, sempre, sempre".

"Todo lle foi permitido porque, ademais dun político de primeira auga, era un artista dende sempre: prosista de singular predicamento, novelista, narrador, debuxante, pintor, conferenciante. Nada lle foi negado. E os seus derradeiros anos deborcaron na concreción dunha obra de sem-par valía, "Sempre en Galiza", verdadeira aleganza da realidade galega, cuio millor liñaxen estriba en que nunca perde vixencia. Como o son sempre as obras fundamentais.

SEIVA

"Victor Luis Molinari —o poeta arxentino que máis se adentrou no misterio galaico— di no seu Itinerario galego, nunha síntese marxistral: "Se Rosalía é a frol e Curros o froito, e Valle Inclán a póla e Ponal a raíz, Castelao é a seiva". Ouservese ben: alí está a árbore; a Terra a aponto e o céu a ampara para que dea sombra benfeitora; alí está a frol, a póla e a raíz nutricia que a mantén. Pero sen a seiva que transmuda todos os seus valores e lle dá vida real —tudo verdor perescería. E algo así como o pulo do sangue que verticaliza a vida do home e lle dá impulso crador".

"Castelao foi a seiva de Galiza. Nada pode concretarse cara ao futuro sen buscar a súa sombra aurenadora, porque foi fidel a Galiza —en longos e duros anos— e ao seu destino. Porque eisaltou as virtudes do seu povo e porque tivo a orgulleza de ser galego (cando moitos ocultaban a súa liñaxe), a súa figura foi en Buenos Aires o símbolo de Galiza emigrada. Esa Galiza emigrada que percura sober o asfalto porteño —sober a tristura do noso asfalto mestizado— a raíz telúrica da súa seudade meiga que servirá de trampolín para un encontro decisivo.

"Poriso Castelao morreu en Buenos Aires e poriso puido dicirse na súa morte ("La Nación", 9 de venreiro de 1950) que o galeguíño acriollado que dende o povo pampaeano de Bernasconi lembrou saudoso a súa natal ría de Arousa —viu a luz primeira en Rianxo o 30 de xeneiro de 1886— ifiorante, tel vez, de canto lle reservaba a vida, fechou os seus ollos, os seus cansos ollos dun mirar bondoso e penetrante, baixo un céu que lle non resultaba estrano. Galiza estivo presente nas súas derradeiras verbas, no seu postremo ár arxentino. Porqu hai un fio invisíbel que controla os destinos humanos. Galiza e Buenos Aires criaron unha ponte —mellor dito, unha cabeceira de

A NOSA TERRA

REGISTRO NACIONAL DE LA PROPIEDAD INTELECTUAL (en trámite)

Redacción: AVENIDA BELGRANO 2186

UN ALERTA A COLEDIVIDADE

Perante os intentos dun pequeno grupo de persoas que tratan de artellar unha "comisión" para facer o proeitado monumento a Castelao, pretendendo arrastrar a súa maniohra a prestixiosas entidades, en vez de axudar a artellar un grande movemento que abranga a toda a coledividade galega nese grande homaxe a noso guieiro, como xa se tiña eixtructurado no comisión criada fai anos, a Irmandade Galega tense dirixido as principais entidades galegas de Bos Aires sinalando a súa posición e alertándoas contra esa maniohra que non queremos calificar. Para coñecemento dos nosos lectores e da coledividade en xeral, publicamos o texto das cartas remesadas con ese gallo e nun proximo número faremos coñecer as respostas, que hoxe non podemos incluír por falla de espacio.

Da nosa outa consideración:

A coledividade galega comoveuse perante a noticia de se ter aprobada a lei pró monumento a Castelao. Como é de dominio público, a Cámara de Deputados da Nación Arxentina na súa derradeira sesión ordinaria do mes de outubro pasado confirmou a mesma coa adhesión unánime de todos os sectores. Con ilo, acháronse cumpridos os degarros da xestión encetada, primeiro polo deputado Rubén Víctor M. Blanco, anos atrás, e actualizada agora na Cámara de Senadores, onde o doutor Blanco ocupa neste intre unha banca. O impacto emocional no seio da nosa coledividade foi estraordinario; o monumento será erixido na praza que xa leva o nome do nosogrande guieiro Castelao. Até aquí, os feitos promisorios que se pranteixan no que-facer patriótico da

ponte— que agarda a orden de chamada.

"Castelao morreu en Buenos Aires, porque dende Buenos Aires voltará á terra en viaxen faustoso —nova barca marcórea— para o milagro definitivo.

PEDIDO

"Pedimos, en 1961 a estatua pra Castelao. O ano pasado a coledividade galega testemuñou nun desfile de xenuina entrana popular asua adhesión o 150 cabo dano da Revolución de Maio. Estaban alí os inmigrantes galegos na Argentina, os seus fillos, os seus netos. Os que teñen cantando en versos, pceas desaparecidos como, Bufano, González Carbalho e que cantas Bernárdez e Molinari.

"Pedimola agora, cando o Centro Ourenseño fai aparecer a reedición de Sempre en Galiza, e o Centro Galego de Buenos Aires inaugura o teatro Castelao. E cando tantas outras entidades galegas levan a cabo tarefas sociais e culturais que honran a Buenos Aires.

"Poriso Buenos Aires debe de concretar a estatua de Castelao baixo o seu ceu bonarense, que o viu nos seus primeiros anos a xá tamén, cando o destino o había marcado para a eternidade. Máos de artistas arxentinos farán a súa estatua, custeada, por subscrición popular; para que a súa estatua fique aquí, cando a súa alma chegue a Galiza á cata do piñeiro que a ampare.

"Debe de ser unha estatua humana, carnal, propiciatoria, sen clima de moimento, como parrafeando co traseunte que pasa apreado. Unha estatua ao alzanzo da máos pés no chao, vixente de humanidade e de urxencia diaria. Como foi a vida deste traballador incansábel que percurou en Galiza a cruz do seu destino.

"E a Galiza emigrante, deste Buenos Aires do destino cumprirá así o seu homaxe de esperanza e de fé.

"Hoxe, en 1964, a figura de Castelao ten medrado na súa mainitude e vive —e vivirá sempre— rodeada do agorimo e do respecto de todos.

"Porilo, señor Presidente, reproduzo a miña iniciativa e pido a este honorábel corpo a súa aprobación. Rubén Víctor M. Blanco.

nos coledividade. Mais fagamos historia:

Fai anos, consentes da xerarquía nacional de Castelao, e co patrocínio do Centro Galego de Buenos Aires, criouse unha Comisión Pró Monumento a Castelao, ra que primou o senso de representación da coledividade, sen conclusións, polo tanto estaban alí presentes todos os seus organismos, e inclusive, criouse un fondo de capital con ese gallo, do que é depositario o mesmo Centro Galego. O que quer dicir, que a devandita Comisión, ó subsistir, ten vixencia e compre, pois, prima face, ou disolvela (e neste caso corresponde citar a todas as entidades integrantes), ou a pór en función, xa que as condicións para que foi criada están agora dadas. Non se procedendo así, as entidades que hoxe están intentando constituiren outra nova Comisión Pró Monumento a Castelao, integrada exclusivamente polo Centro Galego e os Centros Provinciais, incorren na máis elemental falla de seriedade, amén de usurpación dos dereitos inalénabeis da coledividade, a que, de nengún xeito, está diposta a toleralo.

Entendemos que houbo persoas que promoveron o trámite a prol do monumento a Castelao perante as autoridades nacionais, e para elas, co recoñecemento do seu mérito vai o noso agradecimento. Mas tamén entendemos, que nen esas persoas nen o Centro Galego e os catro Centros Provinciais, teñen, motu propio, autoridade dabondo como para se arrogaren a representación da coledividade; e menos aínda ó se tratar da figura de Castelao, guieiro indiscutido do noso povo, e polo mesmo, personábel e eminentemente política en Galiza primeiro, e na emigración após, quen enxamais se limitou a un sector, neste caso político, cal é o Centro Galego e os catro Centros Provinciais; que o era sí, da súa "Galiza Ideal", sen contubernios nen intrigas, na cal cabían todos os homes i entidades da emigración, e fidelmente interpretada polo Concello de Galiza e Irmandade Galega, orgaismos político-patrióticos, criados por ele mesmo, que apulan con barileza a bandeira da autodeterminación da Patria galega, da que Castelao fixo un apostolado.

Consentes destes feitos i estes principios, co damos que o homaxe no bronce a Castelao terá de ser obra de todos os galegos que moramos na emigración; entidades e persoas, sen exclusións, arredor da imortal figura que nos orgulece a todos por igual, porque interpretou fidelmente as arelas do noso povo, do noso país, da nosa Patria. Non ó entender así, ademais de apequenar a figura nacional do noso guieiro, levará á coledividade a un enfrentamento que a todo custo compre evitar.

Sen máis, saudamos a Vte. e demáis membros desa honorábel Xunta Direitiva, coa meirande estimanza.

A LEI

Artículo 1º — Autorízase a erección dun moimento ao patriota galego Alfonso Rodríguez Castelao, o que será situado na plazoleta que leva a seu nome, limitada polas ruas Bernardo de Irigoyen, Estados Unidos, Bernardo de Irigoyen (Este) e Independencia, da cidade de Buenos Aires.

Art. 2º — Dentro dos sesenta días da promulgación desta lei, o Poder Executivo procederá a constituír unha comisión popular que terá a seu cárrego todo o tocante á execución do moimento, e na que terán representación as entidades da coledividade galega.

Art. 3º — A obra deberá de ser adjudicada mediante un concurso que se efectuará exclusivamente entre artistas arxentinos, quedando facultada a comisión popular para determinar as bases e condicións que rexirán a realización dos proxectos.

Art. 4º — Os fondos para a construción do moimento e demáis despesas que demande o cumprimento desta lei, serán outidos por subscrición popular orgaizada de conformidade ao procedimento que determine a comisión criada no artigo segundo, ficando a administración dos fondos que se arrecaden suxeita ás disposicións da lei de contabilidade.

Art. 5º — Comuníquese ao Poder Executivo.